

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
INSENERI TEADUSKOND
Ehituse ja arhitektuuri
instituut

**TAPA LINNA JÄÄTMAA INTEGRERIMINE
ÜHISKONDLIKKU KASUTUSSE**

**INTEGRATION OF WASTELAND FOR COMMUNAL USE IN
TAPA**

BAKALAUREUSETÖÖ

Üliõpilane: Maiu Eesalu

Üliõpilaskood: 124216BAAB

Juhendaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt

Tallinn 2021

AUTORIDEKLARATSIOON

Deklareerin, et käesolev lõputöö, mis on minu iseseisva töö tulemus, on esitatud Tallinna Tehnikaülikooli diplomi taotlemiseks ning selle alusel ei ole varem taotletud akadeemilist kraadi ega diplomit.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

"....." 2021.

Autor:

Üliõpilaskood:.....

Töö vastab bakalaureusetöö esitatud nõuetele

"....." 2021.

Juhendaja:

Kaitsmisele lubatud

"....."..... 2021.

Kaitsmiskomisjoni esimees

/ nimi ja allkiri /

SISUKORD

SISSEJUHATUS	5
1. LÄHTEÜLESANNE.....	6
1.1. Projekti koostamise alus.....	6
2. METODOLOOGIA	7
3. TEOREETILINE OSA	8
3.1. Abu Dhabi OCR Park	8
3.3. Sportpark Freilassing	10
3.4. Kokkuvõte	11
4. PROJEKTALA KIRJELDUS JA ANALÜÜS.....	13
4.1. Asukoht	13
4.2. Piirkonna ajalugu ja kultuuriväärtus.....	14
4.3. Sotsiaalne analüüs	17
4.4. Kohalikud väärtused ja maamärgid	20
4.5. Keskkond	21
4.6. Kontaktala analüüs.....	22
4.6.1. Infrastruktuur.....	22
4.6.2. Kliima	23
4.6.3. Elukeskkond	24
4.6.4. Tänavavõrgustik, ühistransport ja sõlmpunktid	24
4.6.5. Mõttelised piirid	26
4.7. Projektala analüüs.....	27
4.7.1. Looduslikud tingimused.....	27
4.7.2. Ühendusteel	27
4.7.3. Ehitised ja väikevormid	27
4.7.4. Kitsendused.....	28
4.7.5. Mikrokliima.....	29
4.7.6. Tunnetatavad piirid	29
4.7.7. Puittaimestiku hinnang ja haljastuslik väärtus.....	29
5. KONTSEPTSIOON	31
6. LAHENDUS	32
6.1. Tsoneerimine ja funktsioonid	32
6.2. Teed ja väljakud	33
6.3. Parkla	34
6.4. Väikevormid	34
6.5. Mänguväljak	34
6.6. Fitness ala	34

6.7. Takistusrada	35
6.8. Pumptrack	35
6.9. Rattaremondi ala.....	35
6.10. Skatepark	36
6.11. Valgustus	36
6.12. Haljastus.....	36
KOKKUVÕTE	38
SUMMARY.....	39
Kasutatud kirjandus.....	40
LISAD	42
GRAAFILINE MATERJAL	67

SISSEJUHATUS

Viimastel aastatel on inimeste seas muutunud tervislik eluviis üheks loomulikuks elu osaks. Tervislik toitumine, liikumine ja hea uni aitavad maandada inimestel stressi, mida üha kiirenev elutempo ning ühiskonna kohatine surve inimestele tekitab. Sellest tulenevalt tuleb mõelda ning tegutseda, et luua inimestele liikumiseks soosiv keskkond, mis ei piirne ainult kergliikluste loomisega.

Kõige levinum viis sportlikuks tegevuseks on jooksmine või jalutamine, mis aitab täita endale seatud eesmärke. Kuid üksluine jooksmine ei paelu kõiki inimesi ning aina enam otsitakse erinevaid ja huvitavaid võimalusi füüsilise tegevuse tegemiseks põnevamal ja adrenaliini kütvamal viisil. Paraku pakuvad selliseid võimalusi ainult korraldatud ja ajutiselt ehitatud radadega üritused. Statsionaarseid lahendusi avalikuks kasutuseks on vähe või on suletud aladel kindlatele kasutajagruppidele. Näiteks Tapal asuv militaar takistusrada, mis on ehitatud kindlale kasutajagrupile ning ei ole avalikuks kasutuseks.

Antud projekti eesmärk on koostada Tapa linna jäätmaa asemele terviklahendusena avalikus kasutuses olev spordipark. Eesmärk on pakkuda erinevatele kasutaja- ja treeninggruppidele võimalusi. Tuua ühele alale mitme spordiala elemendid, rikastada valikuvõimalusi ning puhata alal läbi aktiivsete tegevuste.

Oma töö eesmärgi saavutamiseks olen tutvunud Tapa linna arengukavaga ning analüüsinud inimeste tegevust projektalal, selle lähiümbruses ning linnas sees. Vaadelnud tegevusi projektala ümbruses ning teinud järeldused, mis aitavad kaasa tervikliku ja funktsionaalse lahenduse loomisele.

1. LÄHTEÜLESANNE

1.1. Projekti koostamise alus

Antud bakalaurusetöö eesmärgiks on analüüsida Tapa linnas oleva jäätmaa hetkeolukorda ning pakkuda välja projektlahendus alale, mis hetkel ei leia linnas kasutust. Ala asukoht soosib aktiivset lahendust, mis sobib erinevatele kasutaja- ja vanusegruppidele. Projektlahenduse eesmärk on muuta jäätmaana seisev ala väärtuslikuks kohaks Tapa linna elanikele ja teistele inimestele kes piirkonnas töötavad või lihtsalt külastavad. Lisaks on eesmärk muuta see aktiivseks kohaks, mis mõjuks visuaalselt kutsuvaks.

Tapa valla poolt koostatud arengukavas on välja toodud, et vallale on tähtis elanike rahulolu vallas pakutavate teenustega ning kultuurieluga, mille all tuuakse eraldi välja ka sport. Olulisel kohal on täiendada ning arendada erinevaid pakutavaid teenuseid, et toetada valla inimeste aktiivsust läbi teenuste ning spordiinventari, seal hulgas puhkealade loomine ning korrastamine. Valla poolne nägemus on, et kõik pakutavad teenused ja objektid oleksid sobilikud ka liitlasvägedele. Hinnatakse koostööd kaitseväge ja liitlasvägedega.

2. METODOLOOGIA

Antud töö koostamist alustasin projektala ümbruskonna ajaloo uurimisest, et saada aru, mis funktsioon on alal varemalt olnud. Uurimustöö käigus selgitasin välja Tapa linna põhilised väärtused ja soovitud arengusuunad. Piirkonna ajaloolisest kujunemisest ning selle käigus toimunud suurtest muutustest sain teada kuidas on linn arenenud ajaloo vältel – kuidas on kujunenud teedevõrgustik, hoonestuse areng, linna keskus, mida saab pidada linna väärtuseks. Analüüsimiseks kasutasin Harri Allandi poolt koostatud erinevaid ajaloo raamatuid, mis on koostatud Tapa linna kohta. Lisaks Tapa valla arengukava, ajaloo- ja keskkonna teemalisi kaarte ning aerofotosid. Ajaloo osas suunasin fookuse Tapa linna arengule, sellest kuidas külast linn sai.

Tapa linna arengusuundade välja selgitamiseks tutvusin Tapa valla arengukava ja üldplaneeringuga. Projektala sobivust antud arengusuundade ära kasutamiseks, külastasin ala erinevatel päevadel ning erinevate ilmaoludega. Kohapeal teostatud vaatlusest sain teha järeldused kasutajagruppidest. Info mis tulenes Tapa valla arengukavast ja üldplaneeringust ning kohapealsetest vaatlustest, sain koostada projekteeritavale alale tsoneerimisplaani.

Projekteeritavale alale sobiva lahenduse leidmiseks, tutvusin erinevate parkidega, mille eesmärk oli inimestele pakkuda treeninglahendusi vabas õhus. Uurisin kolme parki, mis pakuvad inimestele treenimisvõimalusi – Abu Dhabi OCR Park (Araabia Ühendemiraadid, Dubai), Oxhley Activity Park (Inglismaa, Watford), Sportpark Freilassing (Saksamaa, Freilassing). Analüüsid nende parkide funktsioone, sarnasusi ning erinevusi sain teha järeldused, milliseid aktiivseid tegevusi on võimalik projekteeritavale alale planeerida.

3. TEOREETILINE OSA

3.1. Abu Dhabi OCR Park

Araabia Ühendemiraatidel, Abu Dhabi Al Hudayriati saarel, asub OCR Park (*Obstacle Course Racing*, takistusjooksu rada), kus on vabale ajale antud uus tähendus.

Inimestel on võimalus suurel maa-alal end sportlikult välja elada, soovi korral koos perega ja ka Covid-19 olukorras. Park on vastupidavusel ja väljakutsetel põhinev takistusraja võistlus- ja treeningpark. Eestis sellist parki ei leidu, küll aga korraldatakse sarnase ülesehituse ja kavaga üritusi; Vägilase jooks, Battle For Life, Battle For Tapa.

OCR ehk Obstacle Course Racing on takistusjooksu rada, mis koosneb erinevatest elementidest. Elemente tuleb kas ületada või läbida kasutades takistusjooksu elemente sellisel kujul nagu nad rajale paigutatud on.

OCR pargi loojad on arvesse võtnud kasutajate sihtgrupe, uskudes, et sport peab olema lõbus ja kättesaadav kõigile inimestele, olenemata võimest või sobivusest. Park on loodud selleks, et aidata inimestel avastada oma füüsiline võimekus ja seda arendada. Treeningelemendid on ehitatud selliselt, et iga element tekitaks kompositsiooni füüsilisest pingutusest, põnevusest ja meelelahutusest. Põhiline on siiski, et inimesed tuleksid oma igapäevarutiinist välja. (Park O. , 2020)

Park asub Al Hudayriati saarel ning selle saare eesmärk on pakkuda inimestele aktiivset vabaaja veetmist. OCR pargi osa on värskest ehitatud ning avati oktoobris 2020. Ehitamise inspiratsioon saadi parkuurist ja mägironimisest.

OCR pargi rajad on vastavalt vanusele või võimekusele 3 km või 1,5 km distantsiga, mis kulgevad valdavalt liivasel pinnal ja pakuvad erinevatel rajalõikudel ka vaateid (Joonis 1).

Regulaarne vastupidavustreening avaldab liikumisharrastaja organismile positiivset kehalist ja psüühilist mõju. Paraneb oluliselt kehaline töövõime, koordinatsioon, inimesed on tervemad ja harvem haiged. Lisaks regulaarne liikumine parandab oluliselt meeleolu, tõstab hea tuju ning alandab stressi. Arendab tahtejõudu ja tugevdab psüühikat. (Büsch, et al., 2010)

Joonis 1. OCR pargi mereäärne rajalõik. Foto: OCR Hudayriat Facebook

Oma töös planeerin kasutada OCR pargi põhimõtteid – treening, lõbusus, aktiivsus, sobilik laia spektriga vanuseklassile ja võimekusele.

3.2.Oxhey Activity Park

Oxhey Activity Park asub Inglismaal, Watfordis. Park rajati 1924. aastal avaliku pargina. Juba tol ajal oli park mõeldud puhkuseks, pakkudes erinevaid vabaaja veetmise võimalusi. Uuenduskuuri käigus 2011. aastal rajati parki rulapark ja *pumptrack*, kujunedes nii piirkonna üheks oluliseks tõmbenumbriks. Eesmärk oli piirkonnas suurendada huvi ja oskuseid ratastega spordi vastu. (Park, 2011)

Pargi teeb eriliseks see, et seal saab aega veeta igas vanuses inimene. Puhkeala on liigendatud sujuvalt, alade vahel on lihtne liikuda ning platsidel toimuv on kõigile näha. Olemas on kohvik, väikelastele mõeldud eraldi pargiala, kus on olemas nii kiiged kui ronimisvahendid. Võimalus ka koeraga nii parki kui ka kohvikut külastada. Arvestatud on liikumispuuetega inimestega, puuduvad astmed ning väikelaste mänguatraktsioonidel on andursüsteemid. Ratastooliga liikujal on võimalus sama moodi parki nautida ning kasutada nagu tavakasutajal. Põhiline ja läbiv teema on siiski erinevad rajad ratastele, rulluiskudele, tõukeratastele ja ruladele.

Radade kujundus on hoolikalt läbi mõeldud. Põhimõte on, et iga rada mida läbitakse viib järgmise raskusastmega rajale. Iga element on hoolikalt disainitud, et julgustada oskusi

ning võimeid edasi arendama. Teekatted varieeruvad, pakkudes võimalusi maastikusõiduks (ratastele), asfaltkate, sillutis ja puitrajad. Rajad võimaldavad hüppeid ja trikke ning on raskusastmete kaupa eraldatud, et õppijad ja oskajad üksteist ei segaks ja sõidurajad ei ristuks. (Joonis 2)

Joonis 2. Oxhey Activity Park. Foto: oxheyactivitypark.co.uk

Võttes eeskujuks Oxhey Activity parki, siis Eestis on rulapargi või *pumptrack*-i all mõeldud mõnda triki elementi, mitte otseselt pargiosa erinevatel tasemetel oskuste treenimiseks. Tihti on rajatud treeningelemendid valitud selliselt, et need eeldavad juba oskuslikku taset ning ei hõlma kõiki ratasspordi vahendeid – rula, ratas, rulluisud, tõukeratas.

3.3. Sportpark Freilassing

Saksamaal Freilassingus asuv park on Euroopa üks suurimaid aktiivsusparke. Saksa-Austria piiri äärde rajatud park avati 1990. aastate alguses ja on sellest ajast alates Berchtesgadeneri maakonna ja Salzburgi piirkonna suurim spordikeskus. Park on suurem kompleks mis koosneb taastusravist, välipargi alast, pallispordi aladest ja erinevatest pakutavatest teenustest. (Freilassing, 1990)

Spordipargi eeliseks on ala suurus ning treeningvõimaluste mitmekesisus. Paraku ei ole pargis kuigi palju haljastust. Väliala jaotub neljaks tsooniks. Iga tsoon pakub treeninguks erinevat kogemust ja võimalusi oma eesmärgi saavutamiseks, lisaks jaotuvad alad ka vanusegruppide järgi. (Joonis 3)

Huvitavaks ja omapäraseks teeb ala suurus ja treeningtsoonide paigutus. Treeningpark on ühe jalgpalliväljaku suurune ning korraga saab seal treenida kuni 150 inimest. Peamaja ja teenused on kohe treeningala lähedal.

Joonis 3. Feilassing I spordipargi tsoonideks jaotatud treeningala. 4 ala, 4 tsooni.
Foto: sportpark.com

3.4. Kokkuvõte

Inimestele meeldib sportida, liikumine on väga oluliseks osaks enda heaolu ja tervise tagamiseks. Teoreetilise materjali põhjal saab välja tuua, et erinevate võimaluste pakkumine sportimiseks on tähtis, sest iga inimene otsustab ise kuidas oma füüsilist „mina“ treenida ning arendada. Töös analüüsitud kolme pargi näited on üksteisest väga erinevad ning näitab, kui erinevad võivad olla kasutajagrupid ning harrastatavad spordialad.

OCR, Oxhley Activity Park ja Freilassing Sportpark on head näited, kuidas pakkuda inimestele võimalusi treenida välitingimustes. Eriti oluline on see praeguses olukorras,

kus sisetingimustes treeningud on piiratud või sõltuvalt olukorrast suisa keelatud. OCR ja Oxhley Activity Pargi kasutajate grupp sõltub suuresti julgusest, vanusepiirangut ei ole nendes parkides seatud. Võimalused aktiivselt end liigutada on igal kasutaja- ja vanusegrupil.

Oma lahenduses näen, et tuues ühele alale kolme erineva pargi elemente, suudaks pargiala köita spordihuviliste suuremat tähelepanu ning kasutusele võtmist. Ala suurus ning tegevusvaldkondade erinevus võimaldab korraldada ka välitreeninguid ning spordiüritusi, mis Tapa linnas seni puuduvad.

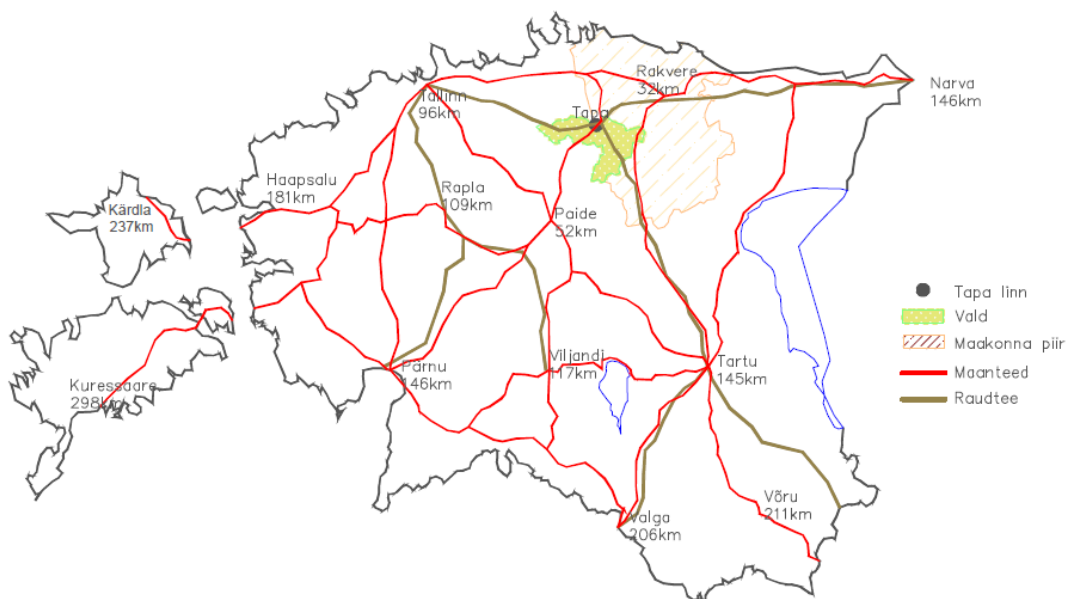
4. PROJEKTALA KIRJELDUS JA ANALÜÜS

4.1. Asukoht

Projekteeritav ala asub Tapa vallas, Tapa linna lõunaosas. Kinnistu aadressiga Paide mnt 85, Tapa linn, Tapa vald, Lääne-Viru maakond (79201:001:0172), kuulub Tapa vallale, ning sihtotstarbe järgi üldkasutatava maa pindala on 113 843m². (Geoportaal, 2021)

Tapa vald on Lääne-Viruma kõige läänepoolsem omavalitsus, mis piirneb loodest Anija vallaga, põhjast Kuusalu ja Kadrina vallaga, idaküljes on naabriteks Rakvere ja Vinni vald. Kagu suunas on vallal piir Väike-Maarja vallaga ning lõunast Järva vallaga.

Linna idapoosest küljest voolab Valgejõgi, mis saab alguse Pandivere kõrgustikult Porkuni järvest. Linna põhjaosast saab alguse Tapa-Pikkassaare matkarada, mis läbib Ohepalu looduskaitseala ja oosistut.

Joonis 4. Tapa valla paiknemine ja kaugus suurtematest linnadest.
Allikas: Autori joonis

4.2. Piirkonna ajalugu ja kultuuriväärtus

Tapa nime mainitakse esmakordselt 1482. aastal, mil küla kuulus Järva foogtkonda, Ambla kihelkonda. Arvatakse, et Tapa küla asustati 13-14 sajandil. Selle ajastu Tapa küla paiknes praegusest linna asukohast 3-4 km edelas, Ambla suunas. (Allandi, 2001)

Oma nime Tapa on piirkond saanud arvatavasti oma verise ajaloo põhjal Liivi sõja (1558-1583) ja Põhjasõja (1700-1721) toimunud tapatalgute tõttu. Liivi sõja ajal vallutasid rootslased Järvamaa ning 1561. aastal Tapa küla, mis kuulus Järvamaa koosseisu. Virumaa okupeeriti venelaste poolt. Piiriks venelaste ja rootslaste vägede vahel oli Valgejõgi ning pidevate vastaspoolte rüüsteretkede käigus põletati Tapa ja teised ümbruskonna külad maatasa. (Allandi, 2001)

1639. aastal on küla juba mõisate nimekirjas von Tiesenhauseni omandusena. Põhjasõja tulemusena läks Järvamaa 1710. aastal Vene riigi valdusesse. Sõja käigus põletati taaskord maha Tapa küla ja ka mõis. (Allandi, 2001)

Tapa mõis eksisteeris algselt rüütlimõisana, mida on esmamainitud 1629. aastal, mil ta kuulus von Tiesenhausenitele. Alates 1782. aastast kuni võõrandamiseni (1919. aasta) oli mõis von Fockide aadliperekonna omanduses. Mõis ehitati esinduslikult välja alles 18.-19. sajandi vahetuse paiku, umbes 1820. aastatel. Klassitsistlik peahoone oli Eesti üks kaunimaid (Praust, 2015).

Mõisa rajamine andis olulise tõuke Tapa linna kujunemisele. Mõisale kuulusid ümbruskonna metsad ning põllumaad. 1860-ndate lõpus ostis Balti Raudtee Selts Tapa mõisalt põhjapoole jääva suure tüki tihedat kuusemetsa, plaaniga ehitada Tallinn-Tapa-Narva raudtee. 24. oktooberil 1870 väljus esimene rongi Tapa jaamast Narva. Samal aastal tehti ettepanek uue harutee ehitamiseks, Tapa-Tartu, kuna veomaht posthobustega oli aasta kohta 1,8 miljonit puuda (29,484 tonni) ning rongiliiklusega sai vedusid ning reise kiirendada ja mahte suurendada. 1875. aastal alustati harutee ehitusega ning valmis 1876. aasta sügiseks. (Allandi, 2010)

Rongijaama hoone kujunes suursuguseks ehitiseks (Joonis5). Algse puithoone asemele rajati suurejooneline kiviehitus. Tapa raudteejaam on I maailmasõja eelse raudteearhitektuuri üks silmapaistvamaid näiteid, eriline on see nii oma suuruse, kujunduse kui materjalikasutuse poolest (Talk, 2016). Linnarahva arvates on jaamahoone Tapa linna sümbol, mis enne 1940. aastat oli traditsiooniliselt vabariigi aastapäeva ka piduehtes. (Allandi, 2007)

Kuusemetsast juuritud platsile ehitati raudteelaste elamud, hobupostijaam, apteek, kauplused, kõrts, koolid, võõrastemajad ja rajati väiketööstused. (Muuseum, 2006)

Väikesest raudteeasulast sai alev. 1926. aastal sai Tapast linn. Sajandivahetusel 1899-1900 oli Tapa asumis 85 maja 928 elanikuga. Elu jätkus paralleelselt nii alevis kui külas, mõlemas jätkati ka hariduselu edendamist. 1910. aastaks oli ainuüksi alevis 7 erinevat kooli. Vilgas hariduselu tõi Tapale ka esimese eesti kirjakeele konverentsi, mis toimus 1908. aastal ning kus sõlmisid Tartu ja Tallinna keelemehed Tapal keelerahu, ületades sellega omavahelised erimeelsused. Sisuliselt astuti esimene samm eesti kirjakeele ühtlustamiseks. (Muuseum, 2006)

Ärevate aegade saabumisega ning mõisa võõrandamisega von Fockidelt, asutati Tapale esimene militaarne üksus – soomusrongirügement. Mõisahoonest sai rügemendi staabihoone, sõdurite tarbeks ehitati mõisa taha kasarmud ning rajati kasarmuteni ka raudteeharu (Joonis 6). Soomusrongirügement tegutses Tapal 1921-1940. aastatel kuni nõukogude võimu tulles see likvideeriti. (Muuseum, 2006)

Teise maailmasõja eelõhtul sõlmitud baaside lepingu tõttu asustas Nõukogude armee Tapa mõisa ning asusid aktiivselt sõjalisi ettevalmistusi tegema. Tapale hakati rajama lennuvälja. Tapa küla taluhooned ja põllumaad võõrandati ning kõik kõrgemad pinnavormid veeti lennuvälja ehituseks laiali. Ehitustöö jäi 1941. aastal pooleli ootamatu sõjalise olukorra ja okupatsioonivõimu vahetusega. Kiire eemaldumise käigus hävitati Tapa südalinn peaaegu täielikult hävituspataljoni poolt. (Muuseum, 2006)

Saksa okupatsiooni ajal oli linnaelanike elu võrdlemisi rahulik. Linn ehitati uuesti üles, kogukond hoidis kokku ning aidati üksteist. Tegeleti igapäevaste toimetustega ning osaleti õhuhäirete õppustel. Raudteest veidi põhjapool asunud vana tapamaja, tänapäevase vagunidepoo alal, oli vene sõdurite vangilaager. Hilisemal perioodil on püstitatud seal hukatud vangidele mälestusmärk linna kalmistule. (Muuseum, 2006)

Märtsipommitamine, mis tabas Eesti suurlinna, ei jätnud puutumata ka Tapa linna. Raudtee sõlmpunkt oli strateegilises mõttes otsustava tähtsusega ning mürsulasti tühjendati Tapa linna kohal 7. ja 18. märtsil 1944. aastal. Pommitamise käigus põles maha 60 elumaja ning kannatada said paljud kivist hooneid, sealhulgas ka linna uhkus – vaksalihoone ning selle veetorn. Linna arhitektuuriline pilt oli täiesti muutunud ning väga mitmeid hooneid ei taastatudki.

Vene vägede tulekuga Eestisse paigutati Tapale nõukogude sõjaväeosad, kuhu sõdurid said elama asuda koos oma peredega. Osa terveks jäänud hooneid hõivati Vene vägede poolt. Sõjaväelaste perekondade majutamiseks ehitati korterelamud ja kultuurihooneid võimalikult sõjaväelinnaku lähedale. Selle käigus ehitati üles ka 1942. aastal tulekahjus täielikult hävinenud Tapa mõis. (Muuseum, 2006)

Sõjaajal rängalt kannatada saanud kesklinna hakati üles ehitama, aga mitte enam sellisel kujul nagu see oli 20. sajandi alguses. Lammutati olemasolevad hooned ning

muudeti tänavavõrku. Aedlinna-ilmeline ja eestimeelne Tapa muutus üsna kiiresti stalinistlike ja hiljem „hruštšovka“ tüüpi maju täisi pikitud linnaks, kus peamiseks suhtluskeeleks kujunes vene keel. Arhitektuuriliselt hakkas Tapa järjest meenutama mõnda Venemaa kolkalinna. (Ojaperv, 2014)

Suurte haldusjaotuste käigus muudeti Tapa külanõukoguks, mis kuulus Rakvere rajooni koosseisu.

Algas suur kolhooside ja sovhooside loomine rajoonis. 1990. aastal hakati rajoone käsitlema maakondadena, kus siis algselt kuulus Tapa Rakvere maakonda. Samal aastal jaotati Virumaa Ida- ja Lääne-Virumaaks ning Tapa muutus vallasiseseks linnaks Lääne-Virumaa koosseisus. (Saar, 2013)

2005. aastal moodustati Tapa vald, mille koosseisuga liitusid ka Lehtse ja Saksi vald. 2017. aastal ühines Tapa vallaga ka Tamsalu vald. Nüüd asub Tapa vallas 53 külakohta, kaks alevit ja kaks linna. Vallakeskuseks on Tapa. Vallas elab 10648 inimest, sellest 5286 elab Tapa linnas. Vallas on 6 kooli, 5 lasteaeda ning 2 huvikooli. (Tapa vallavalitsus, 2021)

Inimesed vallas on olud hakkajad nii spordi-, kultuuri- kui poliitilises valdkonnas. Vald paistab silma oma jätkuvalt militariseeritud olekuga. Tapal asub 1. jalaväebrigad, mis on Eestis suurim sõjaline üksus, kuhu kuuluvad ka liitlassõdurid (Joonis 7). Tänu militaarvaldkonna arenemisele on ka Tapa linn viimase 10 aasta jooksul oma arengus kõva hüppe teinud ning linnapilti on hakatud ümber kujundama. Parandatud on teid, loodud on söögikohti, linna on tekkinud juurde erinevaid poode ning vabaaja veetmiseks mõeldud kohti. Linna arengukavas on ka ettenähtud rajada suur ujulakompleks, mida aitab arendada kaitsevägi.

Joonis 5. Tapa raudteejaam koos veetorniga. Foto: autori foto.

Joonis 6. Tapa mõisahoone. Soomusrongirügemendi staabihoone. Foto: Tapa Muuseumi kogu

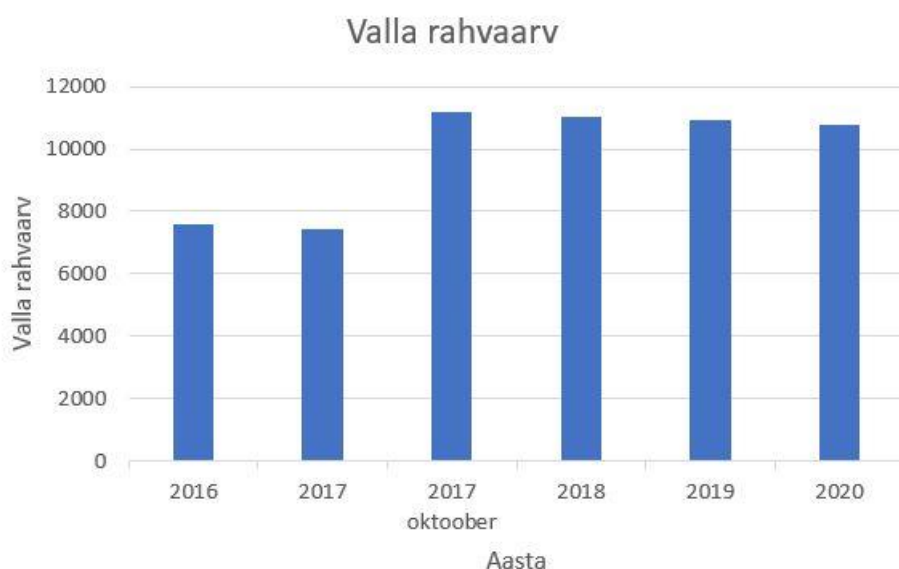
Joonis 7. 1. Jalaväebrigaadi rivistus. Foto: Ardi Hallismaa

4.3. Sotsiaalne analüüs

Tapa vallas elab 10761 elanikku (seisuga 01.01.2020), mis on ligikaudu 19% maakonna kogurahvastikust. Vallas on kaks vallasisest linna - Tapa ja Tamsalu linn, kaks alevit - Sääse ja Lehtse alev ning 53 küla. (Vallavalitsus, 2021)

Tapa valla elanikkond väheneb ja vananeb. Rahvaarv väheneb keskmiselt 1,5% aastas, mis on ligikaudu 180 inimest aastas ja seda nii negatiivse loomuliku iibe kui väljarände tõttu (Vald, 2020). Näiteks 2016. aastal sündis 91 inimest vähem kui suri ja välja rändas 126 inimest rohkem kui asemele tuli. Eeldusel, et rahvaarvu vähenemine jätkub samas tempos, elab 2025. aastal Tapa vallas alla 10 000 inimese. (Vallavalitsus, 2021)

Vallas elas 1. jaanuar 2017. aasta seisuga 7443 inimest, kellest 3559 on mehed ja 3884 naised. Vanusegruppides 45-49 (521, mehi 261 ja naisi 260), 55-59 (563, mehi 263 ja naisi 300) ja 60-64 (517, mehi 225 ja naisi 292) on vallas kõige enam elanikke. Noorte grupis 15-19 on 413 inimest, kellest 214 on mehed ja 199 on naised. Kõige vähem elanikke on 85+ vanusegrupis, kus inimesi kokku on 211, neist 43 on mehed ja 168 on naised. Rahvastiku arv suurenes 21. oktoober 2017. aastal, mil Tapa ja Tamsalu vald ühinesid. (Statistikaamet, 2021)

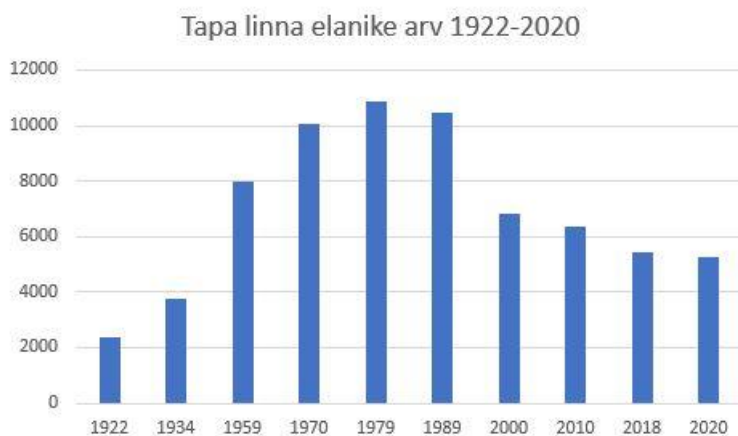

Joonis 8. Tapa valla rahvaarv seisuga 1. Jaanuar 2016-2020.

Allikas: Statistikaamet

Praeguse seisuga on Tapa linnas elanike arv kahanemas. Kuid suure tõuke elanike arvu suurenemisele sai linn 1950. aastatel, mil Vene väed linna tulid ning töötajaskonnad oma pered kaasa võtsid. Lisaks tuli aastate jooksul Tapale veel tuhandeid inimesi, kes asusid raudtee depoodes tööle. Rahvastiku arvu vähenemine oli kolossaalne, kui Vene väed lahkusid Eesti Vabariigi territooriumilt (Joonis 9). Tapa linnas kuivas rahvastiku arv mitme tuhande inimese võrra kokku. Seda ainult sõjaväelaste arvelt. Raudteega seotud inimesed oma peredega jäid Tapale paikseks.

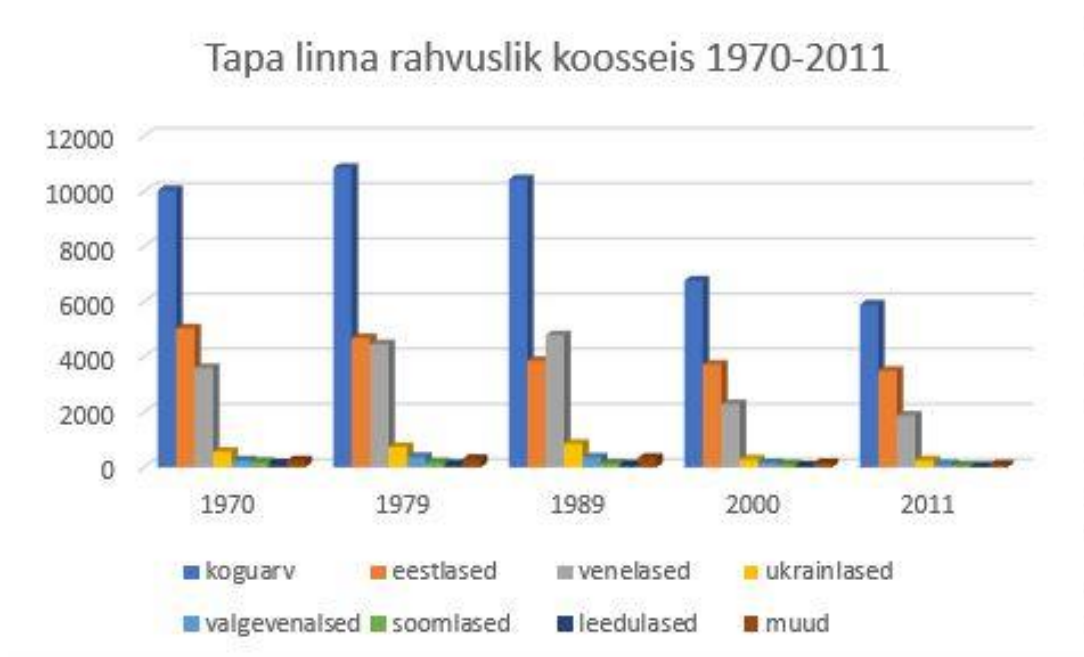
Sisserännet Tapa linnas on vähe, kuna hea rongiliiklus suurlinnade vahel soodustab pigem noorte väljarännet. Noored suunduvad linnast välja kõrg- või kutsekoolidesse õppima ning vähesed tulevad kodukohta tagasi.

Joonis 9 Tapa linna elanike arvu muutuse diagram aastate 1922-2020 kohta.

Allikas: Statistikaamet

Linna rahvuslik koosseis muutus peale 1950. aastaid (Joonis10). Inimesed tulid tööle sõjaväeossa ning raudteele. Kultuuride paljusus on rikastanud linnaelanike maailmapilti.

Joonis 10. Tapa linna elanike rahvuslik koosseis aastate 1970-2011 kohta.

Allikas: Wikipedia

4.4. Kohalikud väärtused ja maamärgid

Tapa valla looduskeskkond on kaunis ja rikkalik. Valla territooriumile jäävad mitmed loodus- ja maastikukaitsealad (Vallavalitsus, 2021). Lisaks on palju järvi, allikaid, karstialasid, parke ja vääriselupaiku. Tamsalus asub Eesti esindustammik ning Puhta vee teemapark Järsi külas.

Tapa linnas on mitu parki, mida ka linnainimesed aktiivselt kasutavad. Populaarseim neist on kirikupark, mis 2019. aastal ehitati kokku kultuurikoja pargiga. Selle käigus loodi laste mänguväljak ja rulapark. Park on koolimaja lähedal ning neid eraldab ainult sõidutee. Lisaks on linna rajatud kergliiklustee, mida kasutavad tervisesportlased, kaitsevälased, jalutajad, noored ja vanad. Kergliiklustee kulgeb sõjaväeosast kuni Moe asulani, selle pikkuseks on 6,5 km.

Suureks kohalikuks väärtuseks on kool ja selle juures olev staadion. Kunstmuruga kaetud staadioni juures asub aiaga piiratud kummikattega korvpalli plats, mida on võimalik kooliga kokkuleppel kasutada. Samas kõrval asub ka vana korvpalliplats, mida on võimalik igal ajahetkel kasutada.

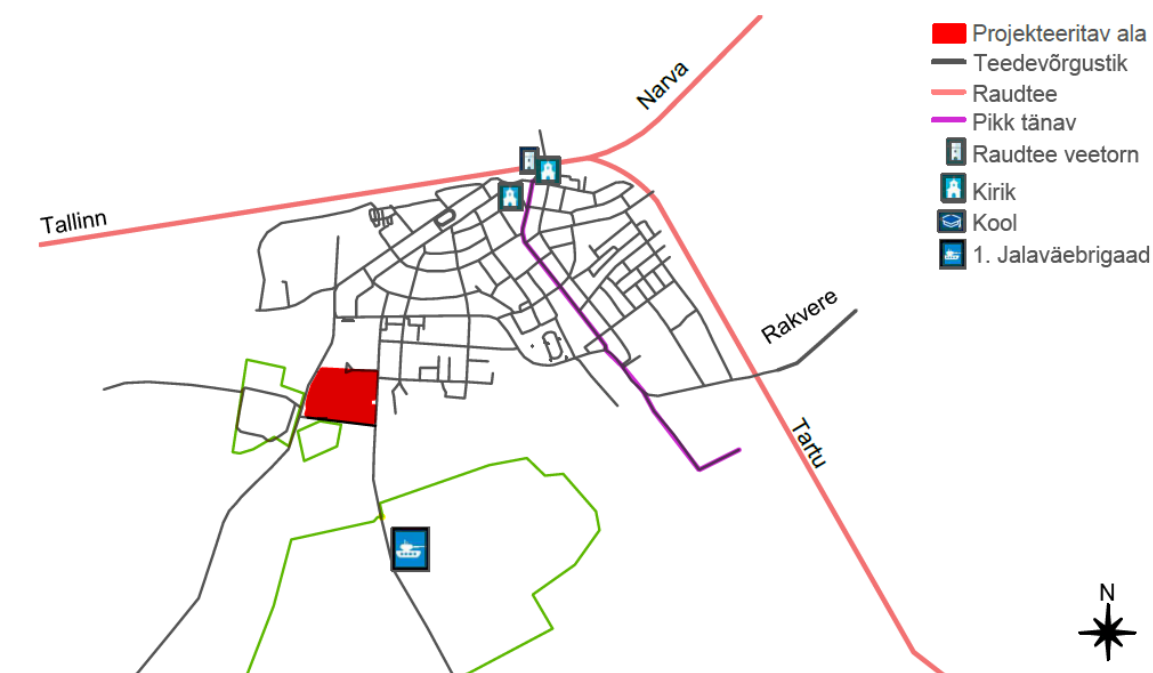
Tapa linnas on mitu maamärki, neist kõige suurema tähendusega on rongijaam koos veetornidega, mis on silmapaistvad kui rongiga linnast läbi liikuda. 2 lähestikku asuvat kirikut. Pikk tänav. 1. Jalaväebrigaadi territoorium, mis on endise Tapa mõisa vahetus läheduses ning mille valguskuma on õhtuti kaugele näha ja nende kohaolekut kuulda või tajuda. (Joonis 11)

Linna põhjaosas, saab alguse Rutkaste matkarada, kus saab liikuda sõltuvalt aastaajast kas rattaga, suuskadega või jalgsi. Rada on kohati soine, kuid peale Valgejõe ületamist, kulgeb teekond ooside harjal kus on hea tee.

Samas läheda asub Kaitseväe keskpõlügen, mis on linnarahva seas populaarne koht kus marjul, seenel ning seal asuvatel järvedel ka kalal käia.

Linnas asuv 1. Jalaväebrigaad osaleb linna elu edendamises, võimaluse korral toetades ning abistades. Tihti korraldab 1. Jalaväebrigaad avalikke spordiüritusi, kuhu on linnarahvas alati oodatud.

Tapa peamised kohalikud väärtused on integreeritud ühiskond, selle omavaheline lõimumine ja läbisaamine. Suurt rolli mängib selles sport, haridus ning tervislike eluviiside edendamine.

Joonis 11. Tapa linna maamärgid

Allikas: Autori joonis

4.5. Keskkond

Suur osa Tapa valla territooriumist asub Pandivere kõrgustikul, valla põhja- ja lääne osa aga Kõrvemaal. Vald asub Valgejõe ja Jägala jõe veelahkmel. Suurimad valda läbivad jõed on Valgejõgi, Soodla jõgi ja Jänijõgi.

Tapa valla territooriumil on 2 looduskaitseala, 2 maastikukaitseala, 7 kaitstavat parki, 13 kaitstavat looduse üksikobjekti, 4 NATURA 2000 hoiuala, mitmed vääriselupaigad III ja II kaitsekategooriasse kuuluvate liikidega.

Valla territooriumil asuvad kaitsealad:

- Alupere looduskaitseala asub Tapa vallas Alupere asumis, Tamsalu maanteest põhjapoolsele. Loodud laane- ja salumetsade kaitseks. Looduskaitseala on projekteeritud üsna hiljuti. (Estoninan, 2020)
- Porkuni maastikukaitseala asub Tapa ja Väike-Maarja valla piiril. Kaitseala pindala on umbes 1145 hektarit. Kaitseala loodi 1978. aasta, kui kaitse alla võeti Võhmetu-Lemküla-Porkuni karstijärved ja oosid. Alale on laiendatud ka piiranguvöönd. Maastikukaitsealal esineb hulgi III kategooria kaitstavaid putukaid ning kahepaikseid. (Estoninan, 2020)

- Põdrangu looduskaitseala asub Tapa ja Väike-Maarja valla piiril, asudes mõlemas vallas. Looduskaitseala suurus on 1258,9 hektarit. Looduskaitseala on projekteeritud üsna hiljuti. Loodud salu- ja laanemetsade kaitseks.
- Kõrvemaa maastikukaitseala laiub oma suurusega mitmes maakonnas, ulatudes Harjumaa Anija ja Kose, Järvamaa Järva ja Paide linna ning Lääne-Virumaa Tapa valla maadele, kogupindalaga 20 390 hektarit. Kaitseala hõlmab puutumatuid või vähese inimõjutusega soolasid, samuti mitmeid pinnavorme – mõhnastikke, luitestikke. Tapa vallas on neist Jäneda-Aegviidu oosid ja väikevoored. Kaitsealal kokko on leitud kasvamas 23 liiki käpalisi, neist 7 liiki kasvavad osal mis ulatub Tapa valda. Kaitsealal on loodud linnu ja loodusala NATURA 2000 raames, sealsetele pesitsevatele lindudele ning kasvavatele taimedele. (Estoninan, 2020)
- Ohepalu looduskaitsealast väike osa ulatub Tapa valda. Valdavalt jääb Kadrina valda ja on moodustatud Lahemaa Rahvuspargi endise lõunaosa ja Tapa käpaliste kaitseala baasil, mis jääb eemale kultuurmaastikest ja tööstuse saastavast toimest. Ohepalu looduskaitseala on viimane loodusmaastikuala enne Lääne-Virumaa ja Põhja-Järvamaa kultuurmaastikke, moodustades nn. "ökoloogilise koridori" Kõrvemaa ja Lahemaa vahel. Kaitseala eesmärgis on metsa- ja rabelustiku ning pinnavormide (oosid) säilimine ja kaitse. (Karus, 2018)

Kaitsealuseid parke on valla territooriumil 7: Imastu mõisa park, Moe pargi põlispuud, Jootme park, Linnape park, Pruuna mõisa park, Jäneda mõisapark ja Saksi mõisa park. Kaitstavaid looduse üksikobjekte on 13: Patika rändrahn, Lehtse kokkukasvanud tammed, Tapa põldvahtrad, Karkuse jalakas, Salvaduma künnapuu, Kuie pärn, Tamsalu suur rändrahn, Porkuni hõbepajud, Porkuni määnd, Saiakopli kuusk-tuuleluud, Imastu siniallikad, Rehesaare rändrahn ja Jäneda allikad. NATURA 2000 linnu ja loodusalad on Kõrvemaal ja Ohepalus. (Vallavalitsus, 2014)

4.6. Kontaktala analüüs

4.6.1. Infrastruktuur

Tapa linna infrastruktuur on viimase 15 aasta jooksul tublisti arenenud. Enne 2008. aasta majanduskriisi, hakati linnas hooneid ning teid renoveerima. Majanduslangus

andis suure hoobi kogu riigile ning linn jäi oma kaasajastamisplaanidega paigale. Uue hoo andis sisse Kaitseväge laienemine Tapale, tuues juurde elanikke ning luues töökohti. Uute elanike tulek Tapa linna on elavdanud valla huvi arendada ning luua paremad tingimused lasteaedades, koolides, parandada teid ning on üldiselt hakatud linna üldisesse ilmesse ja funktsionaalsusesse rohkem panustama.

Linnas asub mitu haridusasutust, Tapa Gümnaasium (Pargi 12), Tapa Keelekümbluskool (Nooruse 2), Tapa Muusika- ja Kunstikool (1. Mai pst 5), Tapa Valla Spordikool (Pargi 12), lasteaiad Pisipõnn (Nooruse 11) ja Vikerkaar (Ülesõidu 3). Linna põhitänavate ääres asuvad mitmed poed, Grossi Toidukaubad (Jaama 1), Meie Toidukaubad (1. Mai pst 3), Maxima (Pikk 33), Lihakarn (1. Mai pst 11), Rimi mini (Pikk 5), Konsum/E-Ehituskeskus (Kalmistu 3), Saiaäri (Pikk 6a), Keskuse Kauplus (Pikk 6), linna lääne osas ehituskauplus Stellana (Paide mnt 77). Viimastel aastatel on tekkinud mitu söögikohta kus saab kohapeal süüa kui ka kaasa osta: Pätsi Pitsakohvik (Sauna 1), Tapa Pizzakiosk (Pikk 7), Mario Pizza (1. Mai pst 11), Roger resto (Ülesõidu 8) ja Viktor House (Lai 14). Vabaaja veetmiseks on Tapa Kultuurikoda (Kesk 4), Tapa Spordihoone (Pargi 12), Raamatukogu (Kooli 6). Iluteenindusvaldkond on hakanud pead tõstma. Kui 10 aastat tagasi oli ainult 2 juuksurialongi, siis nüüd on mitu ilusalongi, kus pakutakse erinevaid teenused, alates juuksuri teenusest kuni pediküürini välja. Linna Pikk tänav algab rongi- ja bussijaama (Sauna 1) juurest ning Pika tänava lõpus on Olerex bensiinijaam (Pikk 70).

Projekteeritava ala kontaktsoonis asub 1. Jalaväebrigaadi linnak (Loode 35), mis on linna üks põhilisi tööandjaid ning teisel pool linna asub Eesti Raudtee AS ja EVR Cargo AS (Homniku pst 31), mis on teine suurem tööandja linnarahvale.

Tapa linn arendab spordivõimalusi koostöös kaitseinvesteeringute keskusega. Arutlusel on uue spordikeskuse ehitus, milles oleks korralikud sportimisvõimalused sisetingimustes lastele, sõduritele ja linnainimestele. Hiljemalt aastaks 2025 peaks olema olema spordikompleks 25-meetrise ujula, pallimängusaalide ja majutusega.

Käimas on lasteaedade mänguväljakute uuendamine. Vanad amortiseerunud väljakud lammutati ning ehitatakse nõuetekohased, turvalisemad ja arendavad väljakud, arvestades ka erinevaid vanusegrupe.

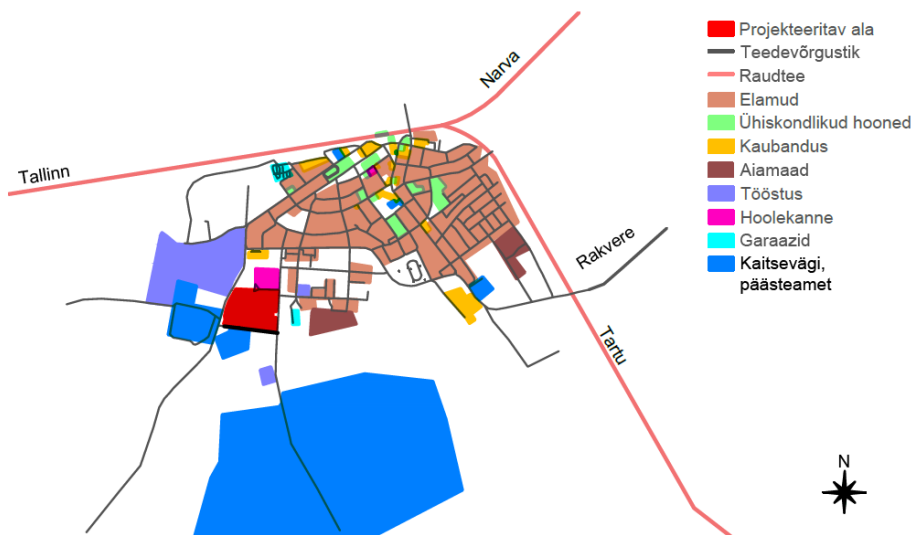
4.6.2. Kliima

Projektala lähedal on Tapa sõjaväe lennuväli, mille tõttu on suurem osa maad suhteliselt lage ja seetõttu ka tuuline. Ala ühe küljega paralleelselt jooksev maantee moodustab tuulekoridori.

4.6.3. Elukeskkond

Tapa linnas elavad inimesed nii eramajades kui kortermajades. Kesklinnas asuvad valdavalt kortermajad, poed või muud teenuseid ja kaupu pakkuvad hooned. Eramajad asuvad raudteede ääres ning kesklinnast läänes, maantee pool. Vähem on eramaju kesklinnas. Vaadates elurajoonide asetust, siis inimesed hindavad elukoha valikul mugavust ning lihtsust ja teenuste kättesaadavust. Suureks eeliseks on linnal raudteetranspordi võimekus kolmes suunas – Tallinn, Tartu, Narva. Lisaks tihe bussiliiklus Rakvere suunal. Head ühistranspordiühendused võimaldavad paljudel elanikel kaugemal tööle käia – Rakvere, Tallinn, Tartu. Elukeskkonna valikul on otsustava tähtsusega vajaliku tugisüsteemi olemasolu, koolid, lasteaiad ja huviringid. (Joonis 12)

Linna äärealal asuvad erinevad asutused ja tööstused, mis pakuvad linnainimestele töökohti.

Joonis 12. Maa-alade paiknemine Tapa linnas sihtotstarbe järgi.

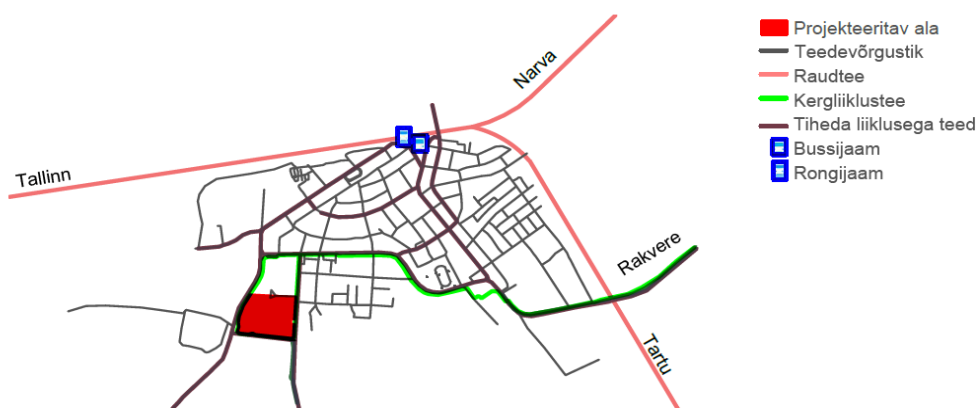
Allikas: Autori joonis

4.6.4. Tänavavõrgustik, ühistransport ja sõlmpunktid

Tapa linna tänavavõrgustik on aja jooksul muutunud. Enne II maailmasõda kulgesid paljud tänavad, kaasaarvatud peatänav, hoopis teistmoodi. Peale sõda linna uuesti üles ehitades muudeti tänavavõrgustik selliseks nagu see hetkel säilinud on. Inimesed on selle tänavavõrguga harjunud. Aja jooksul on tehtud tänavate osas väikeseid

muudatusi, ennekõike liikluskorraldust ümber suundades. Mitmed väiksemad tänavad on muudetud ühesuunaliseks ning sellega liiklust suunatud eramajade vahelt peateele. Linn on muutunud jalakäija jaoks turvalisemaks, kuna kõigil tänavatel on kõnnitee. Tänavavõrgustik on kujunenud rongijaama järgi. Hilisemal ajal ehitati rongijaama lähedale ka bussijaam. Ühistransport on koodatud inimeste mugavaks teenindamiseks üheks sõlmpunktiks. 6,9 km pikkune kergliiklustee viib linna lääneosast, Rakvere poole ning on ühenduses Moe asumiga. Kergliiklustee kulgeb paralleelselt Paide maanteega paralleelselt ja on siiski heas ühenduses linnaga. (Joonis 13)

Jalakäijatel on linnas hea liigelda, sest linna on rajatud korralikud kõnniteed ja ülekäigurajad. Kõnniteede alguspunkt on bussi- ja rongijaama juures ning sealt hakkab hargnema kõnniteid mitmesse suunda. Kõnniteede osakaal Tapa linnas on positiivselt suur, analüüsidest inimeste liikumisharjumusi võiks olla ehk mõni ülekäigurada juures.

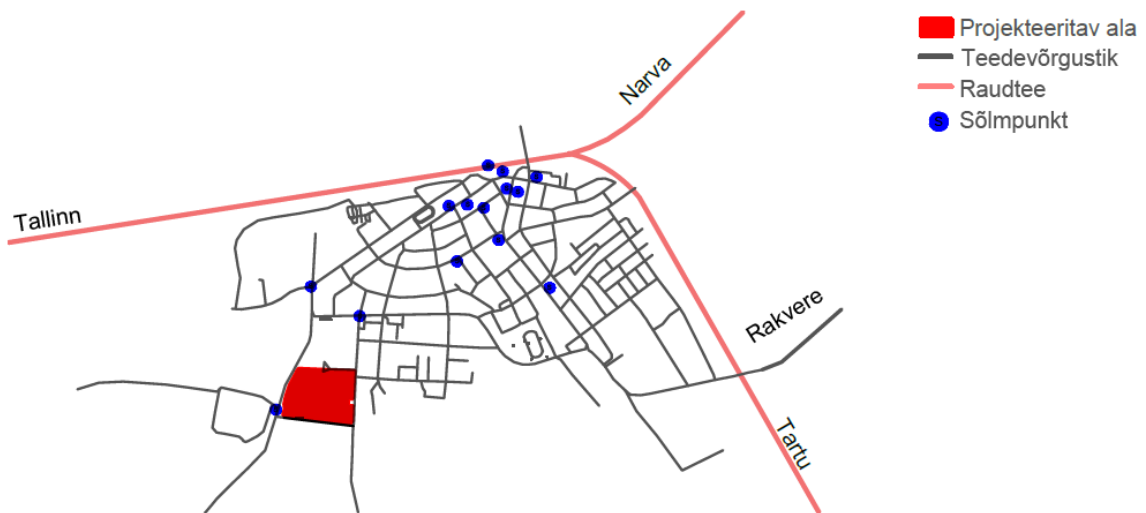

Joonis 13. Tapa linna tänavavõrgustik, kergliiklustee ja ühistranspordi suunad.

Allikas: Autori joonis

Tapa linnas on moodustunud sõlmpunktid, mille järgi inimesed orienteeruvad. Sõlmpunkti mis jaotuvad üle terve linna, moodustades võrgustiku (Joonis 13). Need aitavad määratleda linna ilma mainimata ilmakaari. Linna keskseks sõlmpunktiks on rongi- ja bussijaam - see on linna tuiksoon, peatustest liigub palju linnarahvast tööle ja kooli. Sõlmpunktideks on ka poed, spordihoone, kultuurikoda, suuremad ristmikud ning linna keskväljak. Kõik punktid on kasutuses nii jalgsi, ratta ja autoga.

Projekteeritava ala läheduses on 3 sõlmpunkti, kaks suurt ristmikku ning vana sõjaväelinnaku pääsla, mille kaudu kaitseväelased ja töötajad liiguvad tööle, trenni või õppustele.

Tapa linna sõlmpunktid

Allikas: Autori joonis

4.6.5. Mõttelised piirid

Tapa linna mõttelised piiriks on raudtee, mis kulgeb läänest ning liigub sujuvalt alla kagusuunda. Linna territoorium on mõlemal pool raudteed, kuid keskus ning huviobjektid jäävad kõik raudteest lõuna poole. Lõuna poolseks linna piiriks jääb 1. Jalaväebrigaadi territoorium ja harjutusväljad. (Joonis 14)

Joonis 14. Tapa linna mõtteline piir.

Allikas: Autori joonis

4.7. Projektala analüüs

4.7.1. Looduslikud tingimused

Maastik on projekteeritaval alal ning selle ümbruses suhteliselt tasase reljeefiga ja avatud kolmest küljest tuultele, mida võimendab ümbruskaudne lage ala koos lõunas asuva lennuväljaga. Tuulte eest on pooleldi varjatud projektala põhjapoolne külg, kus on kasvanud väike metsatukk.

Ala on kaetud rohttaimedega, kõrrelistega ning üksikud võsamoodustised hajutatult üle ala. Ümbritsevate alade taimekooslus on sama mis projektalal. Projektala on majandamata rohumaa.

Mullastik on peamiselt gleistunud koreserikas rähkmuld. Mis iseenesest sobib suuremale osale taimedele aga sisaldab suurt kivisust ja koresesisaldust. Pinnas talub koormust nii kuiva kui ka vihmase ilmaga.

4.7.2. Ühendusteed

Projekteeritav ala jääb koos naaberkrundiga perimeetri sisse, mida ümbritseb sõidutee. Lääne- ja põhjaküljel on Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee, mis on ka ühtlasi transiittee. See kulgeb linna lõunapoolses ääres ning lõikub viie suurema tänavaga, mida mööda on võimalik liigelda kesklinna ning linna peamisesse sõlmpunktidesse. Idaküljel on pikk sirge Loode tänav, mida mööda liigub päevas palju sõidukeid, kuna tee viib 1. Jalaväebrigaadi territooriumile. Loode tänavale suubub kortermajade juurest Üleviste ja Eha tänav, mis on ühendustee kortermaja piirkonna ja projektalaga. Loode tänav piirneb Lõuna tänavaga, mis on projekti ala lõunapoolne piir.

4.7.3. Ehitised ja väikevormid

Projektalal puuduvad teadaolevad ehitised. Nõukogude ajast on projekti äärde jäänud betoneeritud ala, mis oli kasutuses kopterite maandumisplatsina. Tänapäeval kasutatakse seda parklana. Betoonplatsi juurde on rajatud väike välijõusaali ala. Ala kirde nurgas on aimata veel kunagisi käiguteid, mis viisid kohaliku poe ja lennuki monumendi juurde.

4.7.4. Kitsendused

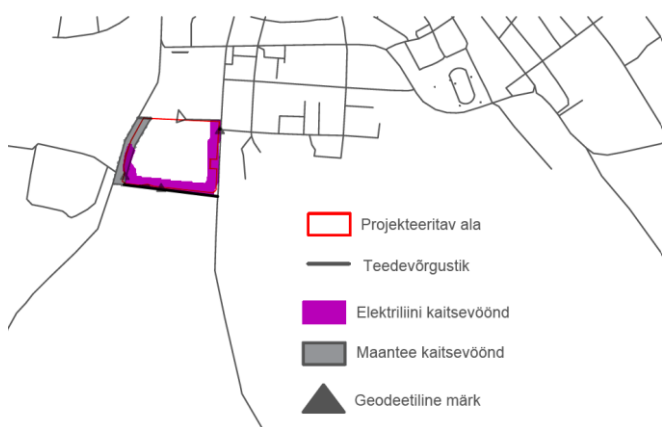
Projektala asub nitraaditundlikul alal. Eesmärk on kaitsta põhja- ja pinnavett põllumajandusest pärit nitraatide eest. Piirangute põhjuseks on Pandivere kõrgistiku looduslik eripära, õhuke pinnakate, karstilehtrite ja allikate rohkus, mille tõttu on määratletud piirkond erakordselt tundlik põllumajandusest lähtuvalle pinna- ja põhjavee reostusele.

Antud projektalas põllumajanduslikku tegevust ei ole. Lähedal oleval lennuvälja pinnasesse on 1970-1990 aastatel, mil Nõukogude lennuväli eksisteeris, lastud lennukite kütusepaagid lennuraja äärtes olevatesse aukudesse tühjaks ning kogu kütus imbus pinnasesse. Selline tegevus mõjutas tugevalt linna puurkaevude ning ümbruskaudsete talupidamiste kaevuvett. Vesi oli kõlbmatu.

Projekteeritava ala kõige suurema kaitsevööndi moodustab teekaitsevöönd, mille tekitab sinna põhimaantee nr 5, Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee.

Projekteeritavale alale mõjub teeseadusest tulenev maantee kaitsevöönd, mis ulatub sõiduraja teljest 50 meetrit teekaldast edasi. Projekti ala katab kaitsevööndi 15 meetrine riba mis kulgeb paralleelselt maanteega. (Riigikogu, 2015)

Lisaks liigub projektiala lähedalt elektriliinid. Liinipaigaldised asuvad projektalalt väljas, kuid õhuliin lõikab ala kagu- ja edela nurka. Kuna elektripaigaldised on ala vahetus läheduses siis rakendub alale ka liinirajatiste kaitsevöönd, mis on rajatisest 40 m. (Joonis 15)

Joonis 15. Kitsendused

Allikas: Autori joonis

4.7.5. Mikrokliima

Projekteeritav ala asub keset lagedaid välju ning on peamiselt lõuna- ja idatuultele avatud. Põhja küljest püüab tuuli puude riba mis jääb hooldeküla ning projekteeritava ala vahele. Lääne poolt puhuvad tuuled on osaliselt tõkestatud Kaitseväe vanalinnaku rajatiste ning puude poolt.

Valdavalt puhub lõunast põhja poole ning lõuna suunal on avatud maastik. Tuulte olemasolu alal mõjutab olematu haljastus, lagedad ja küllaltki tasased väljad ning lennuväli.

4.7.6. Tunnetatavad piirid

Projekteeritava ala jääb tunnetatava piiri sisse. Kõige tuntavam on kergliiklustee, sest see kulgeb ümber ala. Lisaks loob nii öelda kihte lisaks kergliiklustee ääres olevad objektid. Lääneserval Pärnu-Rakvere-Sõmeru maantee ning selle äärde jääv Kaitseväe vanalinnak. Põhjasuunale jääb hooldeküla, mis on projektialast visuaalselt eraldatud puude ja võsaga. Alast kirde jäävad kortermajad mis on visuaalselt piiravad elemendid. Idaküljel asub lage tühermaa, mis ulatub kagusuunda välja ning erilisi piire seal ei tunneta. Kaugemale, lõunasuunas, jääb 1. Jalaväebrigaadi territoorium, selle hooned ja autosid täis parklad.

4.7.7. Puittaimestiku hinnang ja haljastuslik väärtus

Dendroloogilise hindamise eesmärk on määrata kindlaks puittaimestiku üldine tervislik seisund ja vastupidavus valitud alal. Puittaimede hindamisel sai loendatud 202 puud või nende gruppide ning 7 erinevat liiki. Liigiline koosseis on projektialal: arukask, harilik kuusk, harilik vaher, harilik pärn, harilik raagremmelgas, hall lepp ja aed-õunapuu. Puude all kasvab tihe lepa- ja pajuvõsa.

Kuna Tapa Vallavalitsusel ei ole välja töötatud oma määrust haljastuse inventeerimise ja korraldamise osas, siis kasutan oma töös Tallinna Linnavalitsuse määrusteid „Haljastuse inventeerimise kord“ ja „Puittaimestiku ja haljastuse inventeerimise kord“. (Lisa 14)

Projektalal ei esinenud ühtegi I, II ja III väärtusklassi kuuluvat objekti. Leidus ainult IV ja V väärtusklassi. Puistu on isetekkeline ning hooldamata.

IV väärtusklassi kuuluvad harilik kuusk, arukased, harilikud vahtrad, harilik paju, hall lepp

V väärtusklassi moodustavad samad liigid mis on klass IV-s, nende kiduramad, haiguste poolt kahjustunud, kehvades valgustingimustes või isetekkelised puittaimed, mille hulka kuuluvad arukased, harilikud vahtrad, aed-õunapuud, hall lepad, harilik raagremmelgas. Projektala loodenurgas ning puistu alune olev aed-õunapuudest, leppadest ja pajudest koosnev isetekkeline võsa.

5. KONTSEPTSIOON

Projektala lahenduse kontseptsiooni väljatöötamisel on tuginetud eelpool tutvustatud analüüsi tulemustele. Kandev idee on luua Tapa linna sportlik pargiala, mis võimaldab aktiivset eluviisi harrastada igas vanusegrupis inimestel. Pargiruumi funktsionaalne liigendamine võimaldab Tapa linna elanikel ja ka teistel külalistel, kasutada erinevaid sportlikke lahendusi või lihtsalt jalutuskäigust perimeetril puhata. Projekteeritav ala loob võimaluse kasutada pargiruumi koolitundideks, planeerida alale välitreeninguid või vabaaja veetmist läbi lõbusate tegevuste. Selline lahendus rikastab Tapa linnaelanike ja lähedal asuvate kortermajade elukeskkonda ning lähedal asuva Kaitseväge üksuste treeningvõimalusi.

Projektala analüüsi tulemustest on näha, et projekteeritavale alale ulatub teekaitsevöönd ning alale ulatub elektripaigaldiste kaitsevöönd. Elektripaigaldised asuvad alalt väljas. Seoses sellega ei ole mõistlik kõrghaljastuse rajamist projektala äärtesse. Kaitsevööndeid on arvestatud ruumi planeerimisel võimalikult säästlikult ning otstarbekalt.

Ala on piiritletud kolmest küljest kahte liiki teedega, läänest maantee ja kergliiklusteega, idast ja lõunast tänava ja kergliiklusteega ning on see tõttu hästi avatud ning nähtav ruum.

Kontseptsiooni iseloomustavad märksõnad: inimene, liikumine, eneseületamine, lõimumine. Haljastus loob alal erinevad tsoonid, millel on mitu eesmärki – ruumide tekitamine ning tuulte eest varju pakkumine. Teedevõrgustik on loodud ligipääsetavaks ning külastajale, kasutajale mugavaks liikumiseks. Suurt osakaalu mängib parkimisvõimalus, mis on kavandatud eraldi alale. Turvalisuse tagamiseks ning võimalust kasutada ala kauem kui looduslikud valgustingimused lubavad on teedevõrgustik ning treeningalad valgustatud viisil, mis ei häiri hooldeküla ja kortermaja elanikke.

6. LAHENDUS

6.1. Tsoneerimine ja funktsioonid

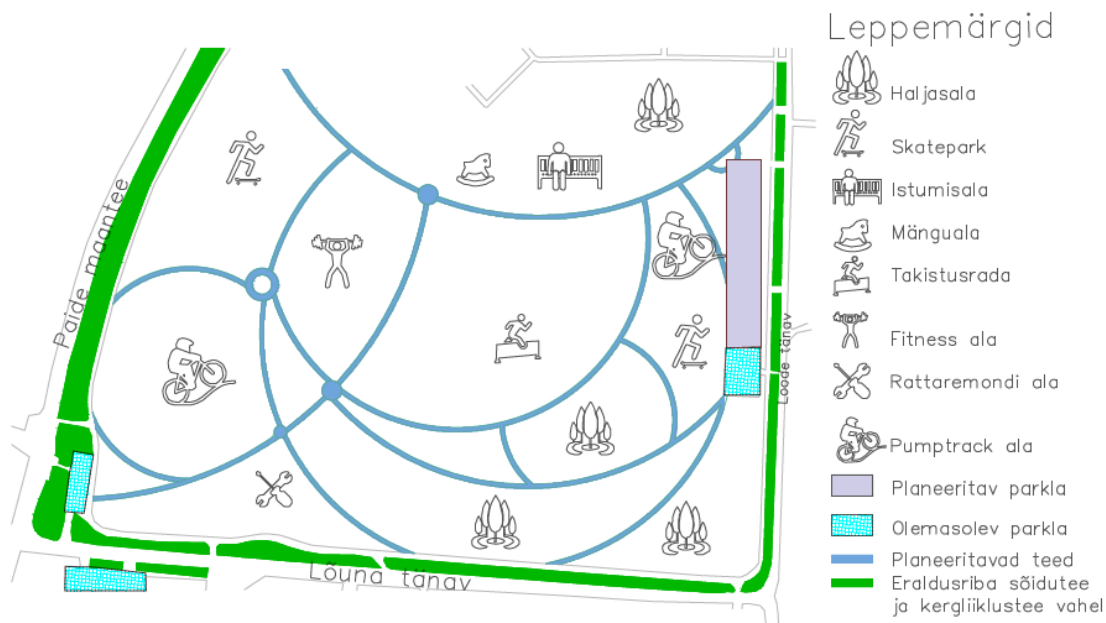
Projekteeritav ala on jaotatud seitsmeks eraldi alaks (Joonis 16). Igal alal on välja toodud oma funktsioon ja mõte. Ala fookus läheb sportlikele tegevustele, mis on jaotatud nelja erineva ala vahel. Sportimisvõimalustega alad annavad võimaluse kombineerida vabaõhutrenne, mis on praegusel perioodil eriti aktuaalne. Samuti rikastab koolide kehalisekasvatuse tunde ja annab võimaluse lähedal asuva 1. Jalaväebrigaadi võitlejatel kasutada treeningvahendeid vabas õhus.

Alade tsoneerimisel joonistub välja ainult ühel alal kindel vanusegrupp - väikelaste mänguväljaku ala. See on erinevate mänguatraktsioonidega ala, kus saab vabalt joosta, turnida, kiikuda, liugu lasta ja teiste lastega mängida.

Noortele, kel selge jalgratta, rula, tõukeratta või rulluiskeudega sõitmine, neile on mõeldud *pumptrack*- ja *skatepark*. Nende alade kasutajagrupi vanus ei ole piiratud. Alade mõte on arendada ja innustada liikuma ning võimalus intensiivseks treeninguks. Projekteeritavale alale tuleb mõlemat ala kaks. Pumptrack ja skatepark ala noortele, kes ihkavad endast kõik anda ja proovida erinevaid trikke ning teine ala, mis on veidi väiksem ja rahulikum on mõeldud väikelastele - kergete tõusude ja langustega rajad.

Fitness alal on treeningvahendid jaotatud raskusastmete järgi ning kirjas on juhisted kuidas neid kasutada ning kombineerida oma treeningut.

Takistusrada on mõeldud kasutajatele kes soovivad panna end proovile ning arendada oma füüsilist tugevust läbi erineva liikumise ja ronimise. Ehituslikult on rada turvaline ning ei vaja läbimiseks turvavarustust.

Joonis 16. Alade jaotuse kaart. Tsoneering.

Allikas: Autori joonis

6.2. Teed ja väljakud

Projekteeritava ala läbivad jalg- ja rattateed, laiusega 2,5m. Teede katend on asfalt. Jalg- ja rattateed ühendatakse olemasoleva kergliiklusteega, et tagada sujuv liikumine läbi ala.

Takistusraja ning *fitness* ala aluspinnaks on projekteeritud männikoorest multš pinnas. Multši aluspind tuleb tihendada ning katta geotekstiiliga, seejärel laotada 350mm paksune, tihendatud kiht männikoore multši.

Laste mänguväljak on projekteeritud liivaalana. Mänguväljaku aluspinnas tuleb koorida 350 mm sügavuselt. Kooritud maapind katta geotekstiiliga ning selle peale laotada 350 mm paksune kiht liiva.

Skatepark ala on rajatud asfalteeritud väljakutele. *Pumptrack* rajad on samuti asfalteeritud.

6.3. Parkla

Ala idaküljel on väike betoneeritud katendiga autoparkla. Projektis on ette nähtud olemasolevat parkla pikendamine põhjasuunda paralleelselt Loode tänavaga. Projekteeritava parkla teekatend tuleb murukivist. Juurdeehitusel oleva parkla mahutavus on kuni 50 sõiduautot või väikebussi ning 4 bussi. Parklasse on ettenähtud 2 tähistatud parkimis kohta puuetega inimestele.

6.4. Väikevormid

Alale on projekteeritud erinevad väikevormid, mis toetavad pargi funktsioneerimist ning võimaldavad puhata (Lisa 5). Kergliiklusteed on ääristatud pargipinkide "Sofa Wawe" 16 tk ning sinna juurde kuuluvate prügikastidega "Chicago bin" 16 tk. Aktiivsetel aladel - skatepark, pumptrack ala, fitness ning takistusraja aladel on istepingid "Oxford bench" 34 tk, prügikastid "Oxford bin" 34 tk ning rattahoidjad "Thor bike stand" 10 tk.

6.5. Mänguväljak

Mänguväljakule on projekteeritud väikelaste mänguvahendid (Lisa 6), mis on sobilikud 0-7 aastastele kasutajatele. Vahendite valikul on lähtutud turvalisusest ning mänguvahendite arendavat otstarvet.

Mänguväljakul on tasakaalukiik 2 tk, karussell "Keeris" 2 tk, mängukeskus 1 tk, mängumaja kohvikuga 2 tk, kiik 3-e kohaline 2 tk, võrkpüramiid 1 tk.

Mänguväljaku aluspinnaseks on liiv, arvestades mänguvahendite ohutusnõuete ning lähtudes turvalisusest.

6.6. Fitness ala

Fitness ala on tinglikult jaotatud kolmeks erinevaks alaks inventari järgi (Lisa 7). Ühel alal on treeningvahendid, mis on sobilikud eakatele inimestele, arvestades nende

treeningvajadusi ning võimekust. Teine treeningala on vahenditega, mille eesmärk on treenida tasakaalu. Kolmas ala on treeningvahenditega mis on mõeldud jõutreeninguks ning raskema raskusastmega.

6.7. Takistusrada

Takistusrada kulgeb mööda männikoore multšiga rada, et tagada ohutus ning elementidelt hüpates ei pörutaks. Kasutajagrupi piirangut ei ole. Ala on mõeldud kõigile kes tunnevad huvi ületada või läbida takistus omale jõukohasel viisil. Raja suurus annab võimaluse korraldada võistluseid ning treeninguid.

Rada on üles ehitatud 13 elemendiga (Lisa 8). Elemendid on paigutatud 10-15m vahedega, sõltuvalt elementide turvaalast ning arvestades ka takistusraja mõtet – hoida pidevas liikumises väikeste vahemaadega. Elementide kasutamine ei nõua kasutajatelt eraldi turvavarustust.

6.8. Pumptrack

Pumptrack on rada, mis koosneb erineva kõrgusega lainetest ja kurvidest (Lisa 9). Ala suurus, kuhu on võimaik ehitada mitu rada, on 7300m². Rada eraldab kõnniteest haljasala ja mururiba.

Teine, väiksem rada tuleb väikelastele ning asub idapool parkla läheduses. Raja lahendus on lihtne ning ohutu, tõusunurgad madalad ning kurvid lauged. Rada peab olema väikelapsele turvaline läbida jooksu-, jalg- ja tõukerattaga.

6.9. Rattaremondi ala

Kuna projekteeritavat ala juba ümbritseb kergliiklustee ning seal on palju jalgratastega ning lapsevankriga liiklejaid, siis paratamatult tekib aeg-ajalt vajadus rehvirõhku kontrollida või teostada pisemaid remonttöid. Seda on võimalik teha Pumpic jaamades

(Lisa 10), mis on oma olemuselt kõrged pukid, kuhu on võimalik kinnitada jalgratas koos töövahendite ja rattapumbaga. Pumpic on eritellimus toode firmalt Metallituba OÜ-lt. Rattaremondi alale on ettenähtud 3 remondijaama.

6.10. Skatepark

Alale on projekteeritud kaks skateparki. Suurem skatepark on mõeldud juba oskajatele kasutajatele ning skatepargi elemendid on kavandatud 3500 m² suurusele alale. Elemendid on projekteeritud betoonist ning ala on asfalteeritud. Ala piirneb kergliiklustee ning muruga. (Lisa 11)

Teine ala projekteeritakse väikelaste jaoks. Väiksema mõõtmetega elemendid on valmistatud samuti betoonist ning nende alune ala on asfalteeritud.

6.11. Valgustus

Valgustusega on pikendatud pargi kasutusaeg ning loob turvatunde kui ümbruskond on visuaalselt nähtav ja tajutav. Projektis on kasutatud ühte valgusti tüüpi, kuid valgustusposti kõrgus varieerub vastavalt alale.

Alal kasutatakse läbivalt „Visby“ tänavavalgustust grafiit viimistlusega (Lisa 12). Postikõrgusega 7m asuvad kergliiklustee ääres, takistusrajal, skatepargis, pumptrack ning fitness alal. Kõrgusega 5 m asuvad laste mänguväljakul, rattaremondi jaamas ning laste skate- ja pumptrack pargis.

6.12. Haljastus

Ala haljastuse peamine eesmärk on tekitada kõrge haljastusega ala hooldeküla ning projektala vahel, et vähendada treeningalalt kostvat häirivat müra ning helisid. Pargis

on hajutatud haljastus alade kaupa, et rahustada kirdest, idast ja lõunast puhuvaid tuuleile.

Planeering näeb ette alal sanitaarraiet, osa olemasolevast puistust säilitatakse eesmärgiga luua rahulikule alale roheline tsoon hooldeküla ja pargi vahel. Täiendatakse alles jäävat puistut harilike mändide ja harilike kuuskedega.

Haljastuse eesmärk ei ole kogu ala täis istutada, vaid jaotada üle kogu projektala väiksema grupilisi istutusi.

Lahenduse elluviimiseks on planeeritud kasutada alljärgnevaid leht- ja okaspuid ning põõsaid:

Harilik pärn	<i>Tilia cordata</i>	42 tk
Harilik kuusk	<i>Picea abies</i>	24 tk
Punane hobukastan	<i>Aesculus carnea Biotii</i>	42 tk
Harilik hobukastan	<i>Aesculus hippocastanum</i>	22 tk
Ginnala vaher	<i>Acer ginnala</i>	29 tk
Nipponi Enelas, White Carpet	<i>Spiraea nipponica</i>	64 tk
Sabiina kadakas	<i>Juniperus sabina</i>	108 tk
Harilik parukapuu, Royal Purple	<i>Cotinus coggygia</i>	35 tk
Lookjas mägimänd	<i>Pinus mugo</i>	68 tk
Mikrobiota	<i>Microbiota decussata</i>	102 kt
Harilik mänd	<i>Pinus sylvestris</i>	24 tk

KOKKUVÕTE

Oma töös käsitlesin Tapa linna lõunapoolses servas asuvat 11,3 ha suurust jäätmaa ala, mis seisab funktsioonita ning näeb möödujate jaoks lohakas välja. Projektlahenduse eesmärgiks on muuta ala treening- ja mängualaks mida on ka kena vaadata.

Projektlahendus on valminud valla arengukava suundi arvestades, tuginedes lähteülesandes püstitatud eesmärkidele ning analüüsi tulemustele. Pargi kavandamisel on rõhk pandud aktiivsusele.

Oma töö jaotasin kolmeks etapiks, esimeses etapis kogusin kokku teoreetilise materjali raamatutest, interneti lehtedelt ning vaatlesin projektalal liikumisi. Teises etapis koostasın kohaanalüüsi, et mõista ja aru saada inimeste käitumisharjumusi. Kolmandas etapis valmis projektlahendus, lähtudes eelnevast kahest etapist – vajadused, mille suunad tulid valla poolsetest materjalidest ning tegevused ja alad, mis tulid kohaanalüüsi ning inimeste käitumisharjumuste järgi välja.

Projektala on aktiivne ala, mis jaguneb neljaks suuremaks aktiivsemaks alaks: takistusrada, fitness, skatepark, pumptrack ning kolmeks toetavaks alaks: laste mänguala, väikelaste pumptrack-skatepark ja rattaremondi ala. Eesmärk aktiivsetel ning toetavatel aladel on pakkuda igale vanusegrupile ja erinevate sportimisharjumuste-eelistustega inimestele võimalus alal aktiivselt aega veeta.

Lähtuvalt analüüsist ning kohapealsest vaatlusest leian, et antud lahendus oleks ideaalne Tapa linna elanikele, lähiümbruse inimestele, kaitseväelastele ning liitlasvägede treeningharjumuste ja võimaluste mitmekesistamiseks avalikul alal.

SUMMARY

This project paper focuses on the 11.3-hectare area of wasteland on the southern edge of Tapa, which at the moment has no function and looks neglected. The aim of the project is to give this area a new function and make it aesthetically pleasing.

The project was compiled, keeping in mind the main focuses outlined in the local authority development plan, the goals outlined in the task, and the results of the analysis. The cornerstone of the design of the park is activity.

I divided the work process into three stages. The first stage comprised working through theoretical materials from books and webpages as well as making on-site observations regarding people's movements in the project area. During the second stage, I put together a site analysis in order to understand people's behavioural patterns in depth. In the third stage, I composed the design based on the previous two stages – adapting the space to suit the needs of all users on the basis of theoretical materials in addition to the activities and areas that were revealed in the site analysis and observation of people's habitual behaviours.

The project area is an active area divided into four activity spaces: balancing/adventure trail, fitness area, skate park and pump track; and three supporting areas: children's play area, children's pump track/skate park, and bike maintenance area. The goal of these activity areas and supporting areas is to offer people of all age groups and various sporting interests the possibility to spend their time in the area actively.

Based on my analysis and on-site observations, I am convinced that this solution would be highly suitable for the inhabitants of Tapa, people living the surrounding areas, members of the defence forces as well as the allied troops stationed in Tapa to offer a wider range of training possibilities in the public space.

Kasutatud kirjandus

- Aed, N. (2021). *Tooted*. Kasutamise kuupäev: 17. Mai 2021. a., allikas Neeva Aed kodulehekülg: <https://www.neevaaed.ee/tooted/>
- Allandi, H. (2001). *Tapa linn läbi aegade*. Rakvere: Trükikoda Agur. Tsiteeritud 28. märts 2021. a.
- Allandi, H. (2001). *Tapa linn läbi aegade*. Rakvere: Trükikoda Agur.
- Allandi, H. (15. mai 2007. a.). *Tapa Vaksal*. Kasutamise kuupäev: 03. aprill 2021. a., allikas Virumaa Teataja: <https://virumaateataja.postimees.ee/2301581/kodulugu-tapa-vaksal-kaotas-klassivahed>
- Allandi, H. (2010). *140 aastat Tapa raudteejaama sõnas ja pildis*. Tapa: Print Best Trükikoda.
- Arbet, S. (17. Aprill 2021. a.). *Jalgrattur, vaata ja rõõmusta: see on Eestis tehtud pumpic ehk pumpamise ja putitamise pink*. Kasutamise kuupäev: 24. Aprill 2021. a., allikas Maaleht: <https://maaleht.delfi.ee/artikkel/93161337/fotod-jalgrattur-vaata-ja-roomusta-see-on-eestis-tehtud-pumpic-ehk-pumpamise-ja-putitamise-pink>
- Büsch, D., Zilmer, K., Rannama, I., Vokk, R., Lemberg, H., Meimer, R., . . . Haljand, R. (2010). *Liikumise ja spordi ABC*. Tallinn: Tallinna Raamatutrükikoda.
- Estoninan, L. &. (Juuli 2020. a.). *Tapa valla üldplaneerigu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruanne*. Kasutamise kuupäev: 06. Aprill 2021. a., allikas Tapa valla koduleht: <https://www.tapa.ee/documents/100755/28205980/Tapa+valla+UP+KSH+aruanne+ELLE+050720.pdf/233130f6-e97b-47ac-a82d-b8f3dd1a4784>
- Freilassing. (1990). *Freilassing Sportpark*. Kasutamise kuupäev: 14. aprill 2021. a., allikas Freilassing Sportpark: <https://www.sportpark.com/home/sportpark>
- Geoportaal, M.-a. (01. jaanuar 2021. a.). *Maakatastri statistika*. Kasutamise kuupäev: 09. aprill 2021. a., allikas Geoportaal: https://geoportaal.maaamet.ee/index.php?lang_id=1&page_id=506&type=ky_so_ha&year=2021&month=1&group=60
- Karus, R. (2018). *Kadrina tamme park*. Tallinn, Harjumaa, Eesti. Tsiteeritud 07. aprill 2021. a.
- Laj, L. (2018). *Park & street furniture*. Kasutamise kuupäev: Aprill 2021. a., allikas Lars Lai Playgrounds: <https://www.larslaj.com/products/park--street-furniture/2>
- Laj, L. (2018). *Sport equipment*. Kasutamise kuupäev: Aprill 2021. a., allikas Lars Lay Playground koduleht: <https://www.larslaj.com/products/sport-equipment/3>
- Linnavalitsus, T. (03. mai 2006. a.). § 9 Puuderühmade väärtusklassid. *Puittaimestiku ja haljastuse inventeerimise kord*. Tallinn, Harjumaa, Eesti. Tsiteeritud 19. aprill 2021. a.
- Linnavalitsus, T. (08. mai 2006. a.). *Puittaimestiku ja haljastuse inventeerimise kord*. Kasutamise kuupäev: 14. mai 2021. a., allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/407082013054>

- Muuseum, T. (2006). *Tapa Muuseum*. Kasutamise kuupäev: 01. aprill 2021. a., allikas Tapa Muuseum: <https://www.tapamuuseum.ee/ajalugu/tapa-linn/>
- Ojaperv, A. (14. november 2014. a.). Vallajutud. *Kuulutaja*. Tsiteeritud 04. aprill 2021. a.
- OÜ, S. (2016). *Pumptrackid*. Kasutamise kuupäev: Mai 2021. a., allikas Gruuviramps koduleht: <https://gruuviramps.ee/pumptrackid/>
- Park. (2011). *Oxhey Activity Park*. Kasutamise kuupäev: 24. Aprill 2021. a., allikas Oxhey Activity Park koduleht: <https://www.oxheyactivitypark.co.uk/skate-park>
- Park, O. (2020). *OCR Park*. Kasutamise kuupäev: 15. aprill 2021. a., allikas OCR Park: <https://ocrpark.com/about-us/>
- Playgrounds, P. (2013). *Kategooriad*. Kasutamise kuupäev: Mai 2021. a., allikas PoMo Playgrounds kodulehekülg: <https://www.pomo.ee/tooted/?fc=320,321,338,340,342,329,341,349,339,344,343,345,323,359,346,347,360,348,357,352,350,353,354,356,361>
- Praust, V. (2015). *Tapa mõis*. (Valdo Praust & MTÜ Alt-Livland) Kasutamise kuupäev: 01. aprill 2021. a., allikas Eesti mõisad: <http://www.mois.ee/jarva/tapa.shtml>
- Puukool, J. (2013). *Taimed*. Allikas: Juhani Puukool kodulehekülg: <https://juhanipuukool.ee/est/taimed>
- Riigikogu. (01. jaanuar 2015. a.). *Teeseadus*. Kasutamise kuupäev: 10. aprill 2021. a., allikas Riigi Teataja: <https://www.riigiteataja.ee/akt/112072014024>
- Saar, A. (2013). *Eesti haldusjoatuse kujunemine*. Kasutamise kuupäev: 05. aprill 2021. a., allikas Eesti Entsüklopeedia: http://entsyklopeedia.ee/artikkel/eesti_haldusjoatuse_kujunemine
- Statistikaamet. (06. aprill 2021. a.). *Eesti Statistikaamet*. Kasutamise kuupäev: 06. aprill 2021. a., allikas Statistikaamet: <http://andmebaas.stat.ee/?lang=et#>
- Talk, T. (2016). *Kultuurimälestiste register*. Kasutamise kuupäev: 05. aprill 2021. a., allikas Muinsuskaitseamet: https://register.muinas.ee/ftp/Eksperdi hinnagud/MKA_Tapa.pdf
- Vald, T. (september 2020. a.). *Tapa vald*. Allikas: Tapa vald: <https://www.tapa.ee/documents/100755/29800098/TAPA+VALLA+ARENGUKA+VA+2018-2025+ja+TAPA+VA....pdf/5f021238-2526-4c3d-8a45-76cce3b43871>
- Vallavalitsus, T. (2021). *Tapa valla arengukava 2018-2025 Tapa valla eelarvestrateegia 2021-2024*. Kasutamise kuupäev: 05. aprill 2021. a., allikas Tapa vald: Url: <https://www.tapa.ee/documents/100755/29800098/TAPA+VALLA+ARENGUKA+VA+2018-2025+ja+TAPA+VA....pdf/5f021238-2526-4c3d-8a45-76cce3b43871>

LISAD

- Lisa 1. Vaated projektala hetkeolukorrast
- Lisa 2. Puude haljastusliku väärtuse hindamise skaala
- Lisa 3. Projektala puittaimede nimekiri
- Lisa 4. Projektala puittaimede koondtabel
- Lisa 5. Väikevormid
- Lisa 6. Mänguväljaku inventar
- Lisa 7. Fitness vahendid
- Lisa 8. Takistusraja vahendid
- Lisa 9. Pumptrack visioon
- Lisa 10. Rattaremondi jaam
- Lisa 11. Skatepargi visioon
- Lisa 12. Valgustus
- Lisa 13. Projekteerimisel kasutatav haljastus
- Lisa 14. Maketi fotod
- Lisa 15. Projektala dendroloogiline hinnang

Lisa 1. Projektala hetkeolukord

Hetkeolukorra pildid on töö autori fotod.

Joonis 17. Vaade projekteeritava ala lõuna sound. Vasakul kergliiklustee ning väike väljõusaali ala.

Joonis 18. Vaade põhjasuunda. Otse ees paistavad hooldeküla hooned. Paremale jääb kopteriplats, mis on kasutuses parklana.

Joonis 19 ja 20 Vaade läände. Lagunenud asfaltkattega Nõukogudeaegne kõnnitee. Tee viib otse 1. Jalaväebrigaadi vanalinnaku pääslahoone ette.

Joonis 21. Vaade läänest itta. Tühermaa ning isetekkeline puistu ning võsa.

Joonis 22. Vaade lõunast põhja, projektala lääneküljes. Vasakul Paide manatee, otse ees kergliiklustee

Lisa 2. Puude haljastusliku väärtuse hindamise skaala

- 1) Eriti väärtuslik puistu (I väärtusklass) – puistu, kus enamuse moodustavad dekoratiivsed, pikaealised ja haiguskindlad puud. Puistu, mis on haruldane tekkeviisilt, koosseisult, kasvukohatüübilt, vanuselt ning omab ajaloolist või kultuuriloolist tähtsust. Looduskaitse all olevad metsaosad. I kaitsekategooria kaitsealuste taimeliikide kasvupaigad või loomaliikide elupaigad, võtmebiotoobid. Säilitamisel rakendada vajadusel lisameetmeid, s.h. mitte muuta lähemas ümbruses ökoloogilisi faktoreid. Säilitada tervikuna! (Linnavalitsus, Väärtushinnang, 2006)
- 2) Väärtuslik puistu (II väärtusklass) - puistu, kus on elujõulised ja/või tähelepanuväärsete dekoratiivsete iseärasustega puud. Parkmetsadena istutatud metsaosad. Omavad suurt ökoloogilist, esteetilist ja/või kultuuriloolist väärtust, vääriselupaigad. Linnatingimustes haruldase koosseisu, rindelisuse või kasvukohatüübiga metsaosad. Säilitada tervikuna või suurte puurühmadena. (Linnavalitsus, Väärtushinnang, 2006)
- 3) Oluline puistu (III väärtusklass) - dekoratiivne või pikaealine ning väheste mehhaanilistest vigastustest, haiguste- või kahjurite tunnustega, kuid veel elujõuline (juurdekasvu omav) puistu. Samuti dekoratiivsete, haigus- ning kahjurikindlate ja pikaealiste puuliikide noored elujõulised eksemplarid neile sobivas kasvukohas. Puistu, mis osaleb antud kohal ökoloogiliselt efektiivse haljastuse (kaitseistandikes, kruntide ja elurajoonide vahelistes piirdeistandikes, tänavahaljastuses, metsa rajatud elurajoonis krundi kõrghaljastuse) moodustamisel. Võimalikult säilitada, likvideerimisel kompenseerida vastavalt raielubade andmise korrale. (Linnavalitsus, Väärtushinnang, 2006)
- 4) Väheväärtuslik puistu (IV väärtusklass) - lühiealistest liikidest koosnev, tihe ja hooldamata. Puistu, milles kuni pooled puudest on oma eluea lõpul kas vanuse või kahjustuste tõttu. Linnahaljastuse seisukohalt väheväärtuslikest puuliikidest koosnev puistu, mida soovi korral võib säilitada kui biomassi, kuid mis on otstarbekas likvideerida ja asendada väärtuslikumate puuliikidega. (Linnavalitsus, Väärtushinnang, 2006)

Likvideeritav puistu (V väärtusklass) - haigete, kuivanud ja elujõuetute puudega puistu, omab väikest ökoloogilist tähtsust. Tugevasti kahjustunud põlemise, mehaaniliste vigastuste jms. tõttu, või milles on üle poolte puudest oma eluea lõpul kas vanuse või kahjurite või haigustest tingitud kahjustuste tõttu. Kuulub vajadusel raiumisele. (Linnavalitsus, Väärtushinnang, 2006)

Puittaimede haljastuslik väärtus esitatakse plaanil värvidega (Linnavalitsus, § 9 Puuderühmade väärtusklassid, 2006).

- 1) I Väärtusklass – punase värviga;
- 2) II Väärtusklass – sinise värviga;
- 3) III Väärtusklass – roheline värviga;
- 4) IV väärtusklass – kollase värviga;
- 5) V väärtusklass – pruuni värviga.

Lisa 3. Projektala puittaimede nimekiri

Nr.	Liigi nimetus eestki k.	Liigi nimetus lad. k.	Kodumaisus
1.	Aedõunapuu	Malus domestica	x
2.	Arukask	Betula bendula	x
3.	Harilik vaher	Acer platanoides	x
4.	Harilik kuusk	Picea abies	x
5.	Harilik pärn	Tilia cordata	x
6.	Hall lepp	Alnus incana	x
7.	Raagremmelgas	Salix caprea	x

Lisa 4. Projektala puittaimede koondtabel

Nr.	Liiginimetus eesti keeles	Liigi nimetus ladina keeles	Väärtusklass	Märkused
1	Arukask	Betula bendula	IV	
2	Hall lepp	Alnus incana	IV	
3	Arukask	Betula bendula	IV	
4	Arukask	Betula bendula	IV	
5	Hall lepp	Alnus incana	V	
6	Harilik vaher	Acer platanoides	V	
7	Harilik vaher	Acer platanoides	V	
8	Hall lepp	Alnus incana	V	
9	Hall lepp	Alnus incana	V	
10	Arukask	Betula bendula	V	
11	Arukask	Betula bendula	V	
12	Arukask	Betula bendula	V	
13	Arukask	Betula bendula	V	
14	Arukask	Betula bendula	V	
15	Arukask	Betula bendula	IV	
16	Arukask	Betula bendula	IV	
17	Harilik kuusk	Picea abies	IV	
18	Harilik kuusk	Picea abies	IV	
19	Arukask	Betula bendula	IV	
20	Arukask	Betula bendula	IV	
21	Arukask	Betula bendula	IV	
22	Arukask	Betula bendula	V	
23	Arukask	Betula bendula	V	
24	Arukask	Betula bendula	V	
25	Arukask	Betula bendula	V	
26	Harilik vaher	Acer platanoides	V	
27	Harilik vaher	Acer platanoides	V	
28	Harilik vaher	Acer platanoides	V	

29	Harilik vaher	Acer platanoides	V	
30	Arukask	Betula bendula	V	
31	Harilik kuusk	Picea abies	V	
32	Arukask	Betula bendula	IV	
33	Harilik kuusk	Picea abies	IV	
34	Arukask	Betula bendula	IV	
35	Arukask	Betula bendula	V	
36	Arukask	Betula bendula	IV	
37	Hall kuusk	Picea abies	IV	
38	Arukask	Betula bendula	IV	
39	Arukask	Betula bendula	IV	
40	Arukask	Betula bendula	IV	
41	Arukask	Betula bendula	IV	
42	Arukask	Betula bendula	V	
43	Harilik vaher	Acer platanoides	V	
44	Arukask	Betula bendula	V	
45	Arukask	Betula bendula	IV	
46	Arukask	Betula bendula	IV	
47	Arukask	Betula bendula	IV	
48	Arukask	Betula bendula	IV	
49	Arukask	Betula bendula	IV	
50	Harilik vaher	Acer platanoides	IV	
51	Arukask	Betula bendula	IV	
52	Harilik vaher	Acer platanoides	IV	
53	Arukask	Betula bendula	IV	
54	Arukask	Betula bendula	IV	
55	Arukask	Betula bendula	V	
56	Arukask	Betula bendula	IV	
57	Arukask	Betula bendula	V	
58	Harilik kuusk	Picea abies	IV	
59	Arukask	Betula bendula	V	
60	Arukask	Betula bendula	V	

61	Arukask	Betula bendula	V	
62	Arukask	Betula bendula	IV	
63	Arukask	Betula bendula	IV	
64	Harilik kuusk	Picea abies	IV	
65	Arukask	Betula bendula	IV	
66	Harilik kuusk	Picea abies	IV	
67	Arukask	Betula bendula	V	
68	Harilik kuusk	Picea abies	IV	
69	Harilik kuusk	Picea abies	IV	
70	Arukask	Betula bendula	V	
71	Arukask	Betula bendula	IV	
72	Arukask	Betula bendula	IV	
73	Arukask	Betula bendula	V	
74	Arukask	Betula bendula	V	
75	Arukask	Betula bendula	V	
76	Arukask	Betula bendula	V	
77	Arukask	Betula bendula	V	
78	Arukask	Betula bendula	IV	
79	Arukask	Betula bendula	IV	
80	Arukask	Betula bendula	V	
81	Arukask	Betula bendula	V	
82	Arukask	Betula bendula	V	
83	Arukask	Betula bendula	IV	
84	Arukask	Betula bendula	V	
85	Arukask	Betula bendula	V	
86	Arukask	Betula bendula	IV	
87	Arukask	Betula bendula	V	
88	Arukask	Betula bendula	IV	
89	Arukask	Betula bendula	IV	
90	Arukask	Betula bendula	V	
91	Arukask	Betula bendula	IV	
92	Arukask	Betula bendula	V	

93	Arukask	Betula bendula	V	
94	Arukask	Betula bendula	V	
95	Arukask	Betula bendula	V	
96	Arukask	Betula bendula	V	
97	Arukask	Betula bendula	V	
98	Arukask	Betula bendula	V	
99	Arukask	Betula bendula	V	
100	Arukask	Betula bendula	V	
101	Arukask	Betula bendula	V	
102	Arukask	Betula bendula	V	
103	Arukask	Betula bendula	V	
104	Arukask	Betula bendula	V	
105	Arukask	Betula bendula	V	
106	Arukask	Betula bendula	V	
107	Arukask	Betula bendula	V	
108	Arukask	Betula bendula	V	
109	Arukask	Betula bendula	V	
110	Harilik kuusk	Picea abies	V	
111	Arukask	Betula bendula	V	
112	Arukask	Betula bendula	V	
113	Arukask	Betula bendula	V	
114	Arukask	Betula bendula	V	
115	Arukask	Betula bendula	V	
116	Arukask	Betula bendula	IV	
117	Arukask	Betula bendula	IV	
118	Arukask	Betula bendula	IV	
119	Arukask	Betula bendula	V	
120	Arukask	Betula bendula	V	
121	Arukask	Betula bendula	V	
122	Arukask	Betula bendula	V	
123	Arukask	Betula bendula	V	
124	Arukask	Betula bendula	V	

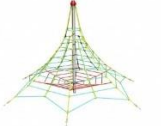
125	Arukask	Betula bendula	V	
126	Arukask	Betula bendula	V	
127	Arukask	Betula bendula	V	
128	Arukask	Betula bendula	V	
129	Arukask	Betula bendula	V	
130	Arukask	Betula bendula	V	
131	Arukask	Betula bendula	V	
132	Arukask	Betula bendula	V	
133	Arukask	Betula bendula	V	
134	Arukask	Betula bendula	V	
135	Arukask	Betula bendula	V	
136	Arukask	Betula bendula	V	
137	Arukask	Betula bendula	V	
138	Arukask	Betula bendula	V	
139	Arukask	Betula bendula	V	
140	Harilik kuusk	Picea abies	IV	
141	Harilik kuusk	Picea abies	IV	

Lisa.5 Väikevormid

Nr	Toode	Tootja	Toote mõõtmed (cm)	Kogus (tk)	Pilt
1	Sofa Wawe	Lars Laj	K 92 L 100 P 200	28	
2	Oxford bench	Lars Laj	K 85 L 60 P 190	18	
3	Oxford bin	Lars Laj	K 102 L 45 P 41	18	
4	Chicago bin	Lars Laj	K 106 L 43 P 51	28	
5	Thor bike stand	Lars Laj	K 65 L 45 P 73	7	

Allikas: Lars Laj Pargi ja tänava mööbel (Laj, Park & street furniture, 2018)

Lisa 6. Mänguväljaku inventar

N r	Toode	Tootja	Maksimaalne kukkumiskõrgus (cm)	Toote/turvala mõõtmed (cm)	Kogus (tk)	Pilt
1	Tasakaalukiik	PoMo	90	210x520	2	
2	Karussell Keeris	PoMo	80	130x560	2	
3	Mängukeskus	PoMo	190	900x990	1	
4	Mängumaja kohvikuga	PoMo	10	580x470	2	
5	3-e kohaline kiik	PoMo	149	570x840	2	
6	Ronila Vörkpüramiid	PoMo	250	370x670	1	

Allikas: PoMo Playgrounds kodulehekülg (Playgrounds, 2013)

Lisa 7. Fitness vahendid

N r	Toode	Tootja	Maksimaalne kukkumiskõrgus (cm)	Toote/turvaala mõõtmed (cm)	Kogus	Pilt
1	Set 1	Lars Laj		202x85x270	1	
2	Set 3	Lars Laj		222x91x186	1	
3	Set 5	Lars Laj		152x163x150	1	
4	Set 6	Lars Laj		190x137x139	1	
5	Set 7	Lars Laj		171x120x217	1	
6	Hexagon Trainig Set w/Stairs	Lars Laj		296x376x441	1	
7	Balance	Lars Laj	30	489x480	1	
8	Rider	Lars Laj		156x60x118	1	
9	Roman bench	Lars Laj	127	474x390	1	

10	Horizontal ladder	Lars Laj	120	676x424	1	
11	Wooden Balance Board	Lars Laj	60	400x400	1	
12	Bars !!	Lars Laj		33x393	1	
13	Chest Press	Lars Laj		360x385	1	
14	Ribbon Fitness II	Lars Laj	110	1142x333	1	
15	Grandis Training Set	Lars Laj	203	1207x771	1	
<i>Allikas: Lars Laj Sport (Laj, Sport equipment, 2018)</i>						
16	Leg Pushing	Pomo		230x60x181	1	
17	Cycle	Pomo		106x54x12	1	
<i>Allikas: PoMo Playground koduleht (Playgrounds, 2013)</i>						

Lisa 8. Takistusraja vahendid

N r	Toode	Tootja	Maksimaalne kukkumiskõrgus (cm)	Toote/turvaal mõõtmed (cm)	Kogus	Pilt
1	Ladders	Lars Laj	297	522x805	1	
2	Hip Hop	Lars Laj	52	650x880	1	
3	V-shape Net Large	Lars Laj	297	641x758	1	
4	Tires	Lars Laj	20	575x430	10	
5	Balance	Lars Laj	28	860x498	1	
6	Irish Table	Lars Laj	197	634x391	1	
7	Double Tunnel	Lars Laj	126	796x522	1	
8	Horizontal Ladder Large	Lars Laj	295	107x595	1	
9	Over-under	Lars Laj	152	752x563	1	

1 0	Step And Climb	Lars Laj	297	490x750	1	
1 1	Climbing Ramp	Lars Laj	298	748x611	1	
1 2	Easy Balance	Lars Laj	72	560x690	1	
1 3	Military Net	Lars Laj	38	561x521	1	
1 4	Metal Rules Sign Board	Lars Laj		203x45	1	
<i>Allikas: Lars Laj Sport equipment (Laj, Sport equipment, 2018)</i>						

Lisa 9. Pumptrack visioon

Joonis 23. Gruuviramps pumptrack radade ehitus ning katendid. Foto: gruuviramps.ee (OÜ, 2016)

Lisa 10. Rattaremondi jaam

Joonis 24. Pumpic jaam. Foto:Sven Arbet (*Arbet, 2021*)

Joonis 25. Pumpic jaam. Foto: Sven Arbet

Joonis 26. Pumpic jaam. Rattapukk.Foto Sven Arbet (*Arbet, 2021*)

Lisa 11. Skatepark

Joonis 27. Janne Saario looming "Moon" Espoos. Foto: Janne Saario

Lisa 12. Valgustus

Joonis 28. Visby valgusti. Foto Light24

Joonis 29. Visby valgusti. Foto: Light24

Lisa 13. Projekteerimisel kasutatav haljastus

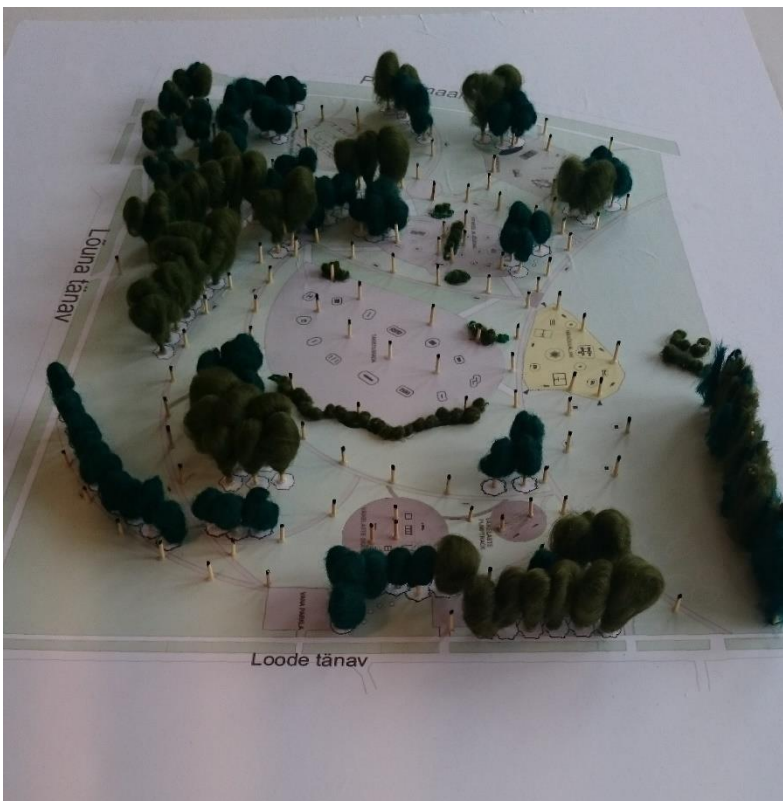
Nr.	Nimetus eesti keeles	Nimetus ladina keeles	Sort	Kõrgus ja Laius m	Pilt
1	Punane hobukastan	<i>Aesculus x carnea</i>	Briotii	K 15 L 12	
2	Harilik pärn	<i>Tilia cordata</i>		K 25 L 15	
3	Harilik hobukastan	<i>Aesculus hippocastanum</i>		K 15 L 10	
4	Ginnala vaher	<i>Acer tataricum var. ginnala</i>		K 7 L 9	
Allikas: Juhani puukooli kodulehekülge (Puukool, 2013)					
5	Lookjas mägimänd	<i>Pinus mugo var. mughus</i>		K 3 L 4	
6	Serbia kuusk	<i>Picea omorika</i>		K 20 L 4	
7	Harilik mänd	<i>Pinus sylvestris</i>		K 20 L 4	

8	Nipponi enelas	<i>Spirea nipponica</i>	Snowmo und	K 1 L 1	
9	Sabiina kadakas	<i>Juniperus sabina</i>		K 1 L 2	
10	Harilik parukapuu	<i>Cotinus coggygia</i>		K 0.9 L 0.9	
11	Mikrobiota	<i>Microbiota decussata</i>		K 1 L 2	
Allikas: Neeva aed (Aed, 2021)					

Lisa 14. Maketi fotod

Joonis 30. Makett. Vaade põhja suunast lõuna. Foto: Autori foto

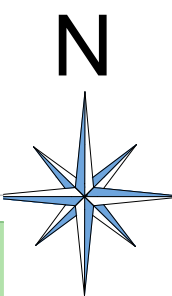
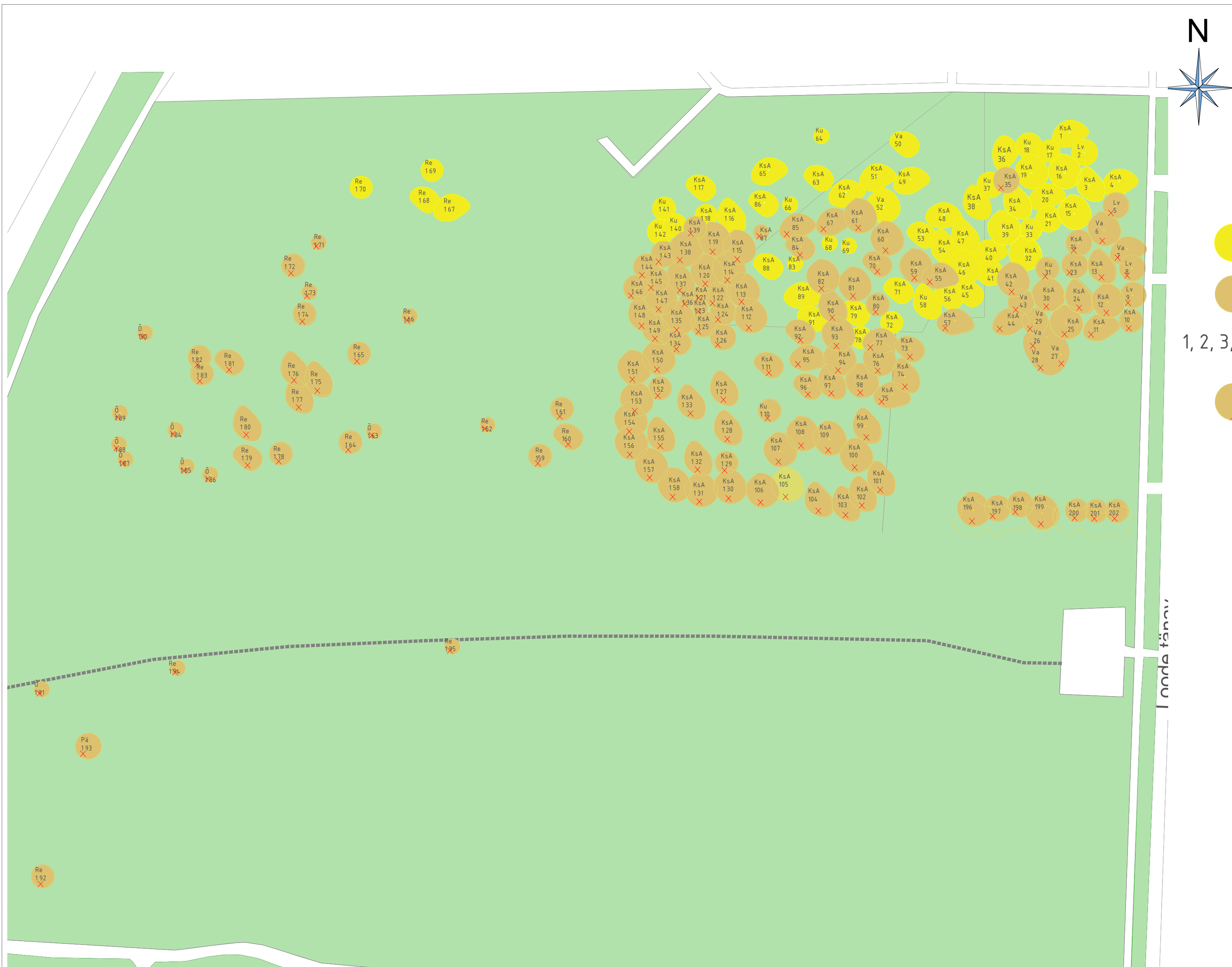
Joonis 31. Makett. Vaada idast läände. Foto: Autori foto

Joonis 32. Makett. Vaade läänest ida suunda. Foto: Autori foto

Joonis 33. Makett. Vaade lõunast põhja suunda. Foto: Autori foto

Puittaimdede haljastuslik hinnang:

- IV väärtusklassi puu/põõsas
- V väärtusklassi puu/põõsas
- 1, 2, 3, ... Haljastuse objekti number
- X Likvideeritav puu/põõsas

	Tähis
Aed-õunapuu	Õ
Arukask	KsA
Harilik vaher	Va
Raagremmelgas	Re
Harilik kuusk	Ku
Harilik pärn	Pä
	Lv

Leppemärgid:

- Olemasolevad teed ja rajad
- Heinamaa/jäätmaa

TAL TECH	Tallinna Tehnikaülikool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn, 19086	Bakalauruse töö	Lehti: 1/1
	Koostaja: Maiu Eesalu, 124216BAAB	DENDROLOOGILINE HINNANG	
Koostaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Tapa linna jäätmaa integreerimine ühiskondlikku kasutusse		
	Kuupäev: 12.05.2021	Mõõtkava:	1:1000

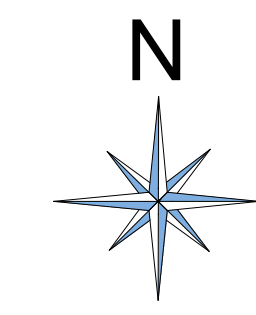
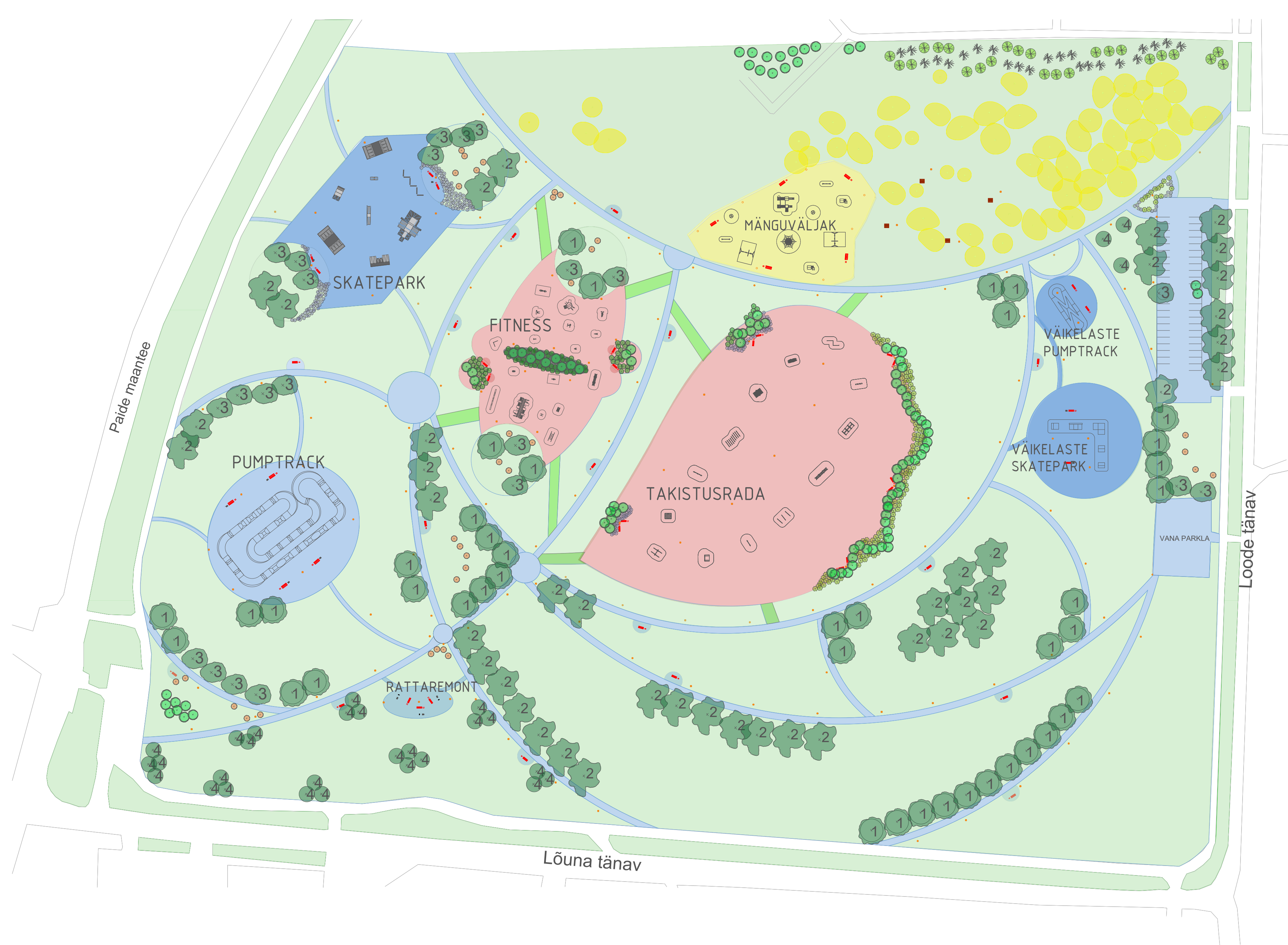
GRAAFILINE MATERJAL

Plaan 1. Asendiplaan M 1:1000 A1

Plaan 2. Takistusrada M 1:500 A2

Plaan 3. Mänguväljak M 1:500 A2

Plaan 4. Pumptrack ja skatepark M 1:500 A2

Leppemärgid

- proj. asfaltkatend
- Proj. liiva väljak
- Proj. koorepuru katend
- Proj. niidumuru
- Proj. haljasmuru
- Proj. rattahoidja
- - Proj. pink ja prügikast
- Proj. pink ja laud
- Proj. Valgusti
- Olemasolev leht- või okaspuu
- 1 Proj. lehtpuu
- 2 Proj. lehtpuu
- 3 Proj. lehtpuu
- 4 Proj. lehtpuu
- * Proj. okaspuu
- Proj. põõsas

Lehtpuud:

- 1 Punane hobukastan
- 2 Harilik pärn
- 3 Harilik hobukastan
- 4 Ginnala vaher

Okaspuud:

- * Serbia kuusk
- *• Hall mänd
- Lookjas mägimänd

Põõsad:

- Harilik parukapuu
- *• Sabiina kadakas
- Mikrobiota
- Nipponi enelas

TAL TECH	Tallinna Tehnikaülikool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn, 19086	Bakalauruse töö	Lehti: 1/4
	Koostaja: Maiu Eesalu, 124216BAAB	ASENDIPLAAN	
Koostaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Tapa linna jäätmaa integreerimine ühiskondlikku kasutusse		
	Kuupäev: 12.05.2021	Mõõtkava:	1:1000

Leppemärgid

- Prj. koorepuru katend
- Prj. pink ja prügikast
- Prj. valgusti
- Prj. lookjas mägimänd
- Prj. sabiina kadakas
- Prj. nipponi enelas

	Tallinna Tehnikaülikool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn, 19086	Bakalauruse töö	Lehti: 2/4
	Koostaja: Maiu Eesalu, 124216BAAB	TAKISTUSRADA	
Koostaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Tapa linna jäätmaa integreerimine ühiskondlikku kasutusse		
Kuupäev: 12.05.2021	Mõõtkava:	1:500	

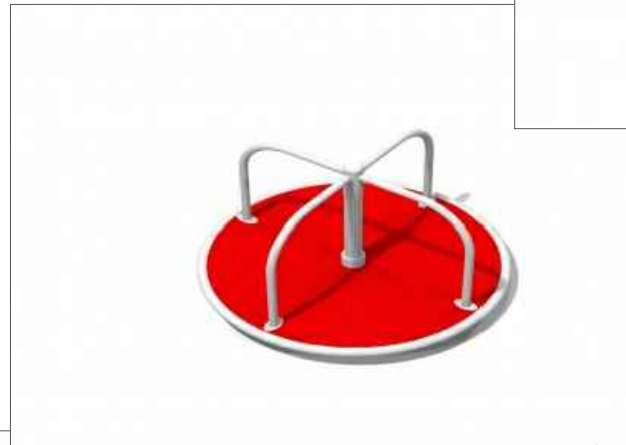
Mängukeskus

Leppemärgid

- Prj. liiva väljak
- Prj. pink ja prügikast
- Prj. valgusti

Karussell

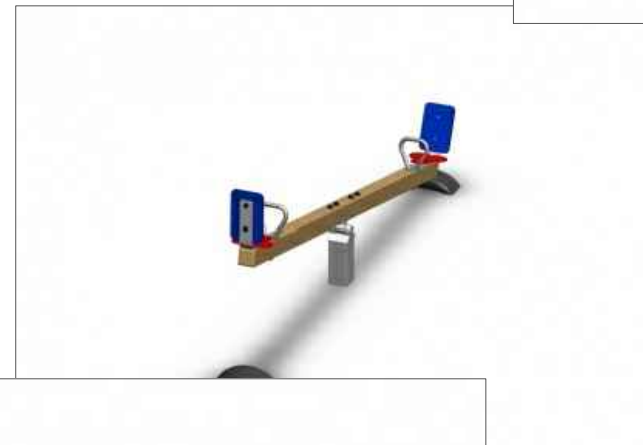
Kaalukiik

Mängumaja

Kaalukiik

3-ne kiik

3-ne kiik

MÄNGUVÄLJAK

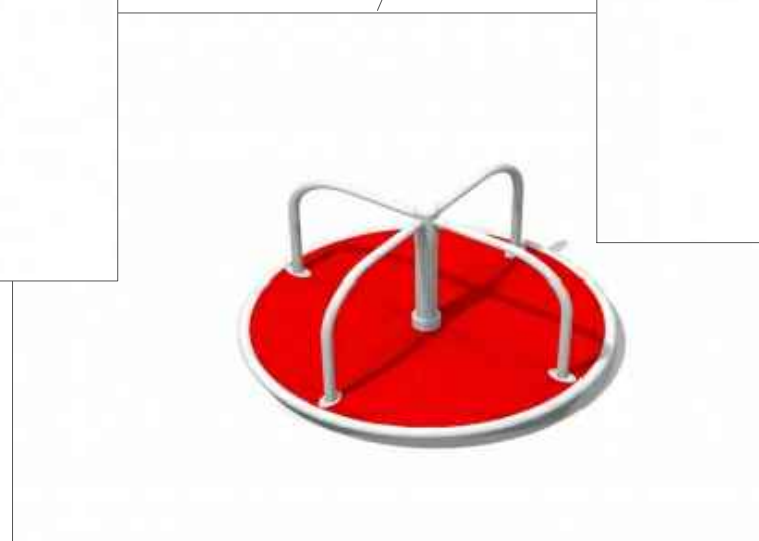
Ronila

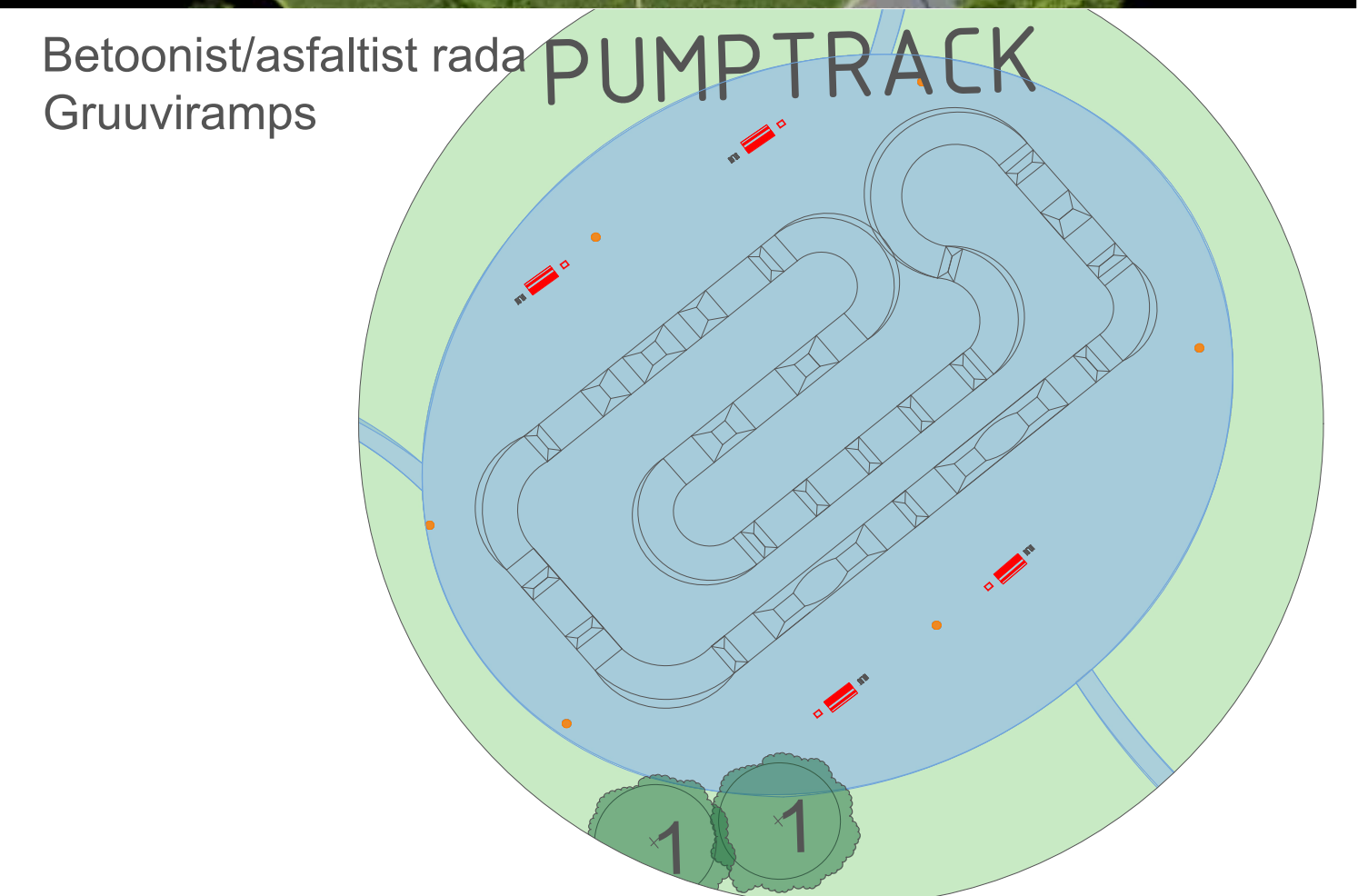
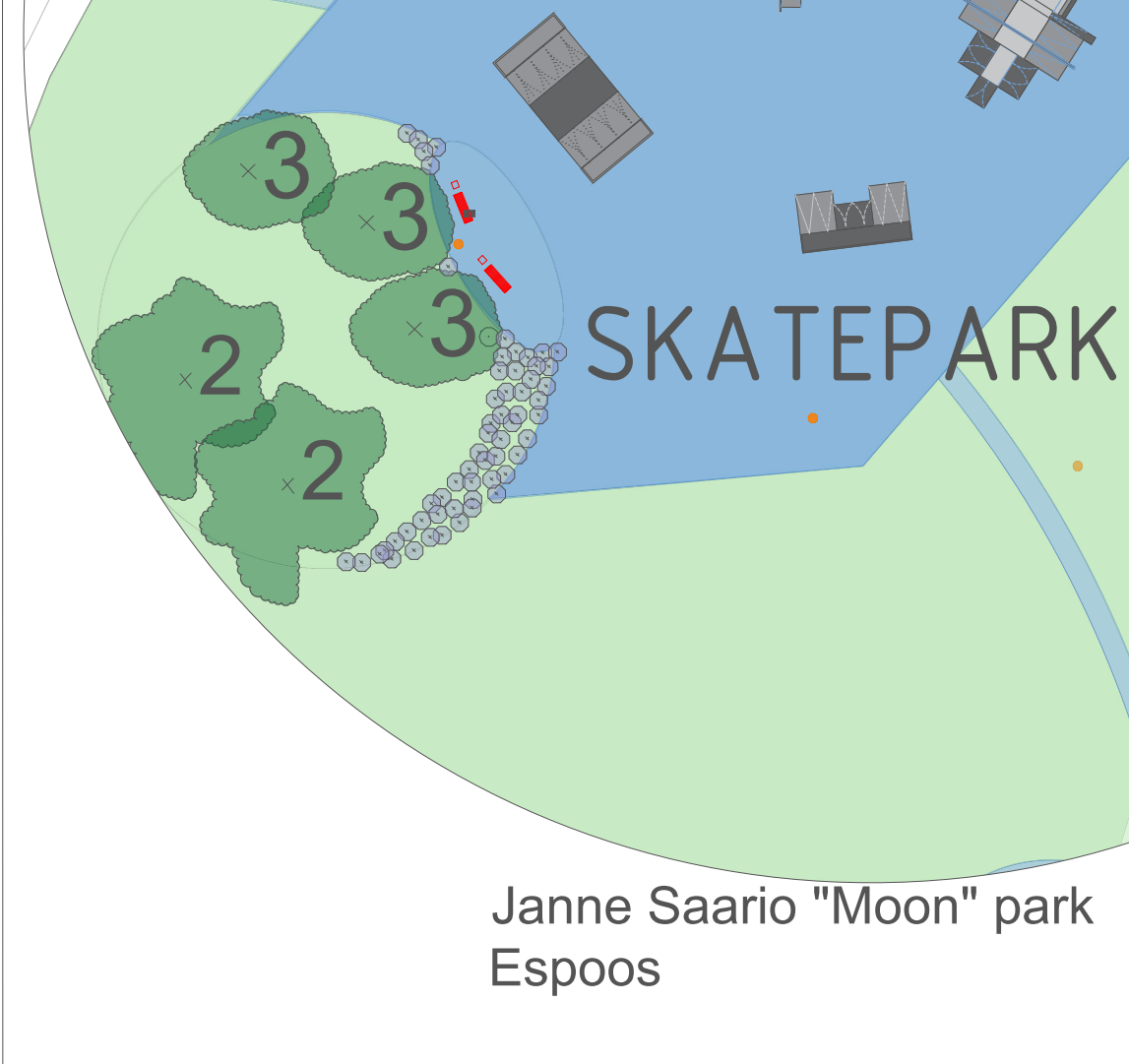
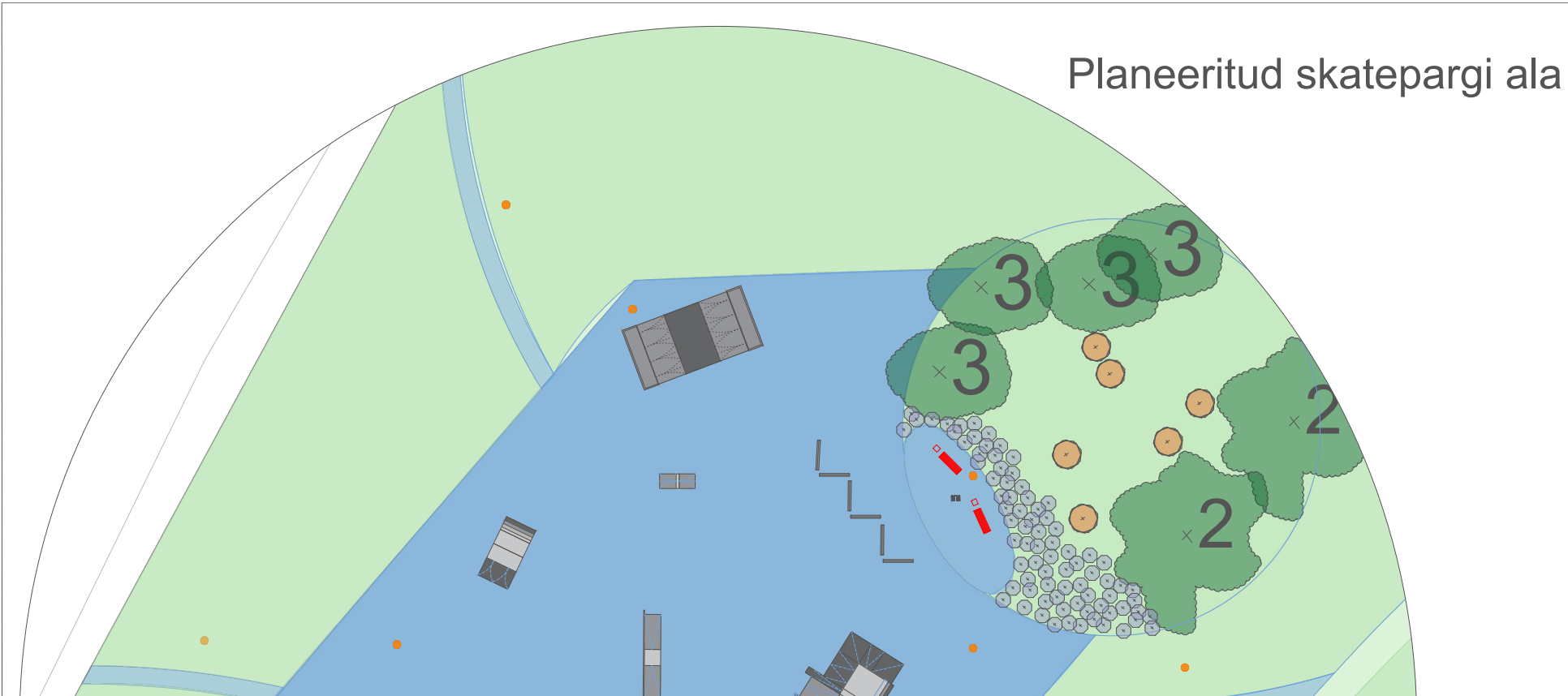
Mängumaja

Karussell

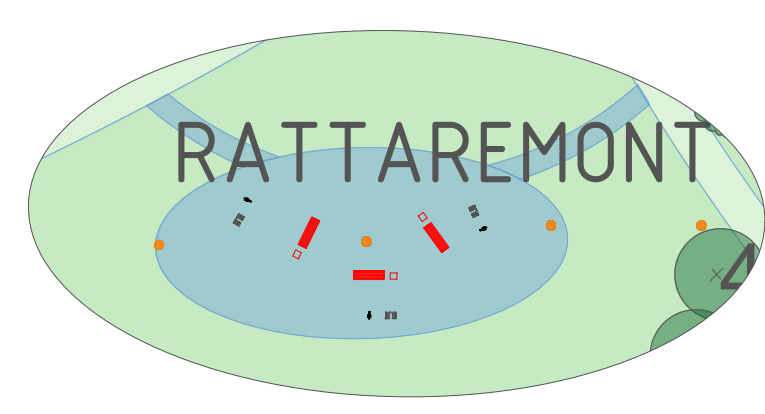

TAL TECH	Tallinna Tehnikaülikool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn, 19086	Bakalauruse töö	Lehti: 3/4
	Koostaja: Maiu Eesalu, 124216BAAB	MÄNGUVÄLJAK	
Koostaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Tapa linna jäätmaa integreerimine ühiskondlikku kasutusse		
	Kuupäev: 12.05.2021	Möötkava:	1:500

Planeeritud pumptrack ala

Rattaremont

Bikedocksolutions.com

Toetav punkt pargis
Kasutusvõimalus aastaläbi
Sobib rataste, lastevankrite
remontimiseks
Jaamas on installeeritud esmased
remondikomplektid

	Tallinna Tehnikaülikool Inseneriteaduskond Ehituse ja Arhitektuuri Instituut Ehitajate tee 5, Tallinn, 19086	Bakalauruse töö	Lehti: 4/4
	Koostaja: Maiu Eesalu, 124216BAAB	PUMPTRACK JA SKATEPARK	
Koostaja: Tiina Tuulik, maastikuarhitekt	Tapa linna jäätmaa integreerimine ühiskondlikku kasutusse		
Kuupäev: 12.05.2021	Mõõtkava:	1:500	